№ 74 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ԱՊՐԻԼԻ — 1914 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ԱՊՐԻԼԻ № 74

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak“
Խմբագրատան տ ե լ ե ֆ ո ն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10—20 կոպ.
Տպարանի տ ե լ ե ֆ ո ն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉ ԿՈՄԻՏԷՏԸ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱ-ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ,

որ բացված է Թիֆլիսում եւ ունի բաժանմունք Բագւում, սրանով յայտարարում է, որ այդ բանկի ԱԿՑԻԱՆԵՐԻՆ, 250 ր. ԱՐԺՈՂՈՒԹԵԱՄԲ, ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎԵԼԸ, իւրաքանչիւր ակցիային 26 րուբլի կանխավճարով, կը սկսվի ԱՊՐԻԼԻ 21-ից եւ կը շարունակվի ՄԻՆՉԵՒ ԱՊՐԻԼԻ 30-Ը, առաւօտ. ժամը 11-ից մինչեւ ցեր. ժամը 2-ը հետեւեալ քաղաքներում.

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—«Գիւղատնտ. Վարկի Փոխ. Ընկ.» բանկում՝ վարչութեան նախագահ Դ. Էր. Ջելօկաեվի, Ս. Ի. Պորակովի և կօմիտէտի միւս անդամների մօտ։
ԲԱԳՈՒՈՒՄ—«Ն. Ջակէլի և Ընկ.» նաւթարդիւնաբերական գրասենեակում (Օլգինսկայա, 5) Ն. Ջակէլիի, իշխ. Ի. Դադիանիի և այլոց մօտ։
ՔՈՒԹԱՅԻՍՈՒՄ—«Փոխ. Վարկի Ընկ.» բանկում՝ դիրեկտոր Ռ. Դատէշիձէի, Գր. Կէմուլարիայի և այլոց մօտ։
ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶՈՒՄ—«Փոխ. Վարկի Ընկ.» բանկում՝ վարչութեան նախագահ Լօրդկիպանիձէի մօտ։
ՍՈՒԽՈՒՄՈՒՄ—«Փոխ. Վարկի Ընկ.» բանկում՝ վարչութեան նախագահ Ն. Դավդարիանիի մօտ։
ՍՂՆԱԽՈՒՄ—«Փոխ. Վարկի Ընկ.» բանկում՝ խորհրդի նախագ. Կ. Ջափարիձէի և դիրեկտ. Կ. Տկավաձէի մօտ։
ԹԵԼԱՒՈՒՄ—«Կախեթիա» ընկ. շինութեան մէջ՝ Ալ. Ռ. Վախվախովի մօտ։
ԳՈՐԻՈՒՄ—«Փոխ. Վարկ. Ընկ.» բանկում՝ Մ. Սօլօղաշվիլիի և Դ. Մաչավարիանիի մօտ։
ՃԻԱԹՈՒՐԱՅՈՒՄ—«Փոխ. Վարկի Ընկ.» բանկում՝ Կ. Գրիգօրաշվիլիի մօտ։
ԿՎԻՐԻԼԻՈՒՄ—«Փոխ. Վարկի Ընկ.» բանկում՝ վարչութեան նախագահ Կ. Գիգինէյշվիլիի մօտ։
ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—«Փոխ. Վարկի Ընկ.» բանկում՝ Ն. Ա. Սարաջեվի և վարչ. նախ. Ս. Գ. Մդիվանիի մօտ։
ՓՕԹԻՈՒՄ—«Փոխ. Վարկի Ընկ.» բանկում՝ բօրսային կօմիտէտի նախ. Ա. Կավտարաձէի և Ն. Նիկոլաձէի մօտ։

Ակցիաներին բաժանորդագրվել ցանկացողները ԹՈՂ ԲԱՐԵՀԱՃԵՆ ԴԻՄԵԼ ՈՐՈՇՎԱԾ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՄԱՏՆԱՆՇՎԱԾ ՏԵՂԵՐԸ, ուր ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉ ԿՈՄԻՏԷՏԸ ԿԸ ՏԱՅ ՕՐԴԵՐՆԵՐ՝ իւրաքանչիւր ակցիայի կանխավճար 26 րուբլին մուծելու ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԹԻՖԼԻՍԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ (միւս քաղաքներում՝ պետական բանկի բաժանմունքները կամ գանձատները, ուղարկելու համար Թիֆլիսի գրասենեակին), ուր Կօմիտէտի անունով բացված է

ԱՌԱՆՁԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇԻՒ № 632

ԿԱՆԽԱՎՃԱՐՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ.

Այն անձերը, որոնք արդէն գրվել են ակցիաների համար, թող բարեհաճեն վերանորոգել իրանց բաժանորդագրութիւնը և ստանան օրդերներ.

ԲԱՆԿԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐՆԵՐԸ

1) ՄԱՆՍՎԷՏՕՎ ԵԱ. ԱԼ., նաւթարդ., 2) ՄՈՒԽՏԱՐՈՎ ՄՈՒՐԹՈՒԶԱ-ԱՂԱ, նաւթարդ., 3) ՋԱԿԷԼԻ Ն. Ի., նաւթարդ., 4) ԹՈՒՄԱՆՈՎ իշխ. ԼԵՎ. Ա., կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկօվի նաւթ. հանք. կառավարիչ, 5) ԲՕՍՏԱՆՋՕՂԼՈՎ ԱԲՐ. Ի., վաճառ., 6) ԽՕՇՏԱՐԻԱ Ա. Մ., փայտեղէն արդիւնաբեր., 7) ՄԱՄՈՒԼԱՑՇՎԻԼԻ ԼԵՎ. Կ., նոտար Բագւում, 8) ՊՕՐԱԿՕՎ Ս. Ի., վաճառ., 9) ԿՎԵՋԵՐԵԼԻ-ԿՕՊԱՁԷ ԻՎ. Ն., վաճառ., 10) ՍԷՄԻԵՎ ՆԻԿ. Ա., վաճառական, 11) ՋԷԴՎԵԼՕՎ ԱԼ. Մ., ձկնարդիւն., 12) ՍՎԱՆԻՇՎԻԼԻ ԻՎ. Զ., մարգանեց արդիւն., 13) ԾԵՐԵԹԵԼԻ Ս. Մ., մարգ. արդիւն., 14) ԲԱՐԱԲԱՁԷ Ն. Ս., վաճառ., 15) ԳՕԿԻԵԼՕՎ ՊԵՏ. Ի., վաճառ., 16) ԵԱԿՕԲԻՇՎԻԼԻ Շ. Շ., վաճառ., 17) ՌԻԺԻՆԱՇՎԻԼԻ Ր., վաճառ., 18) ՍԱԲԱՑԵՎ Ն. Ա., վաճառ., 19) ԿԱՎՏԱՐԱՁԷ Ա. Լ., Փօթիի բօրսային կօմիտէտի նախագահ։

ԳԼԽԱՒՈՐ ԲՒՒՐՕՅԻ ՀԱՍՑԷՆ.
Թիֆլիս, Գիւղատնտեսական Բանկ, Դվօրցօվայա փող., տ. Սարաջեվի.

307. 1—1

Կովկասեան առեւտրա-արդիւնաբերական բանկի
Հիմնադիրների ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉ ԿՈՄԻՏԷՏ

Երկարատև տկարութիւնից յետոյ, ամսիս 7-ին վախճանվեց

ՍՕՖԻԱ ԴԱՒԹԵԱՆ ՍՈՒՐԷՆԵԱՆՑԸ,

Ամբիծքն ուրբաթ, ապրիլի 11-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին։ Յուղարկաւորութիւնը շաբաթ, ապրիլի 12-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, էր եղբօր՝ գնդապետ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՍՈՒՐԷՆԵԱՆՑԻ բնակարանից (Ֆրեյլինսկայա փ. № 4) դէպի Քամոյեանց ս. Գէորգ եկեղեցին։ Թաղումը Վէրայի հայոց գերեզմանատանը։
Պսակներ չեն ընդունվում։

310. 1—1

Ապրիլի 8-ի առաւօտեան երկարատև և ծանր հիւանդութիւնից յետոյ վախճանվեց

Մարիամ Աստուածատրեան ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԸ,

որի մասին ցաւօք սրտի յայտնում են ազգականներին և բարեկամներին հանգուցեալի երեխաները՝ Անահիտը և Մարգարիտը, նրա մայր Բալասան և եղբայր Գրիգոր Խանդամիրեանները։ Յուղարկաւորութիւնը կը լինի այսօր, հինգշաբթի, առաւօտեան ժամը 10-ին, հանգուցեալի բնակարանից (Ново-Бебутовская, № 1) դէպի Ջիգրաշէնի եկեղեցին։ Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը։

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

ԽՆԴՐՈՒՄ ԵՄ

յարգելի հասարակութեան և ինձ պատուէրներ յանձնարարողներին բարեհաճել ներկայ լինել նորեկ նկարիչ և պօլիտեխնիկ Պետրոս Քաճունիի

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԻ ԵՒ ԳԵՂԱՐ. ՁԵՌԱԳՈՐԾՆԵՐԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Ցուցահանդէսը բաց կը լինի ապրիլի 10-ից մինչև մայիսի 5-ը։
Միխայլօվսկի պր. № 59.

(հ.) տռ. 301. 2—2 Ցարգանօք՝ տ. ՔԱՃՈՒՆԻ, ծնեալ ԴԷՑԿԱՐԽԱՆԵԱՆ

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
(О Б О И)

ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՈԼ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ

Արժանացած մեծ պարգևի։ Վաճառվում են ՌՈՒՍԱՑ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ բոլոր յայտնի քաղաքներում։
Փաբրիկային իսկական գներով։
Պահեստում միշտ կարելի է ձեռք բերել մեծ քանակութեամբ բազմատեսակ պաստառներ վերջին ոճի, ինչպէս էժանագիններ, նոյնպէս և թանգարժէքներ։ Բացառապէս լուս չափն է 11¼ արշ. երկար.։
Սէզօնային նմուշները ուղարկվում են օտար քաղաքներում բնակվողներին ՁՐԻ։
ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ։
Отдѣленіе въ Тифлисѣ. Голов. пр., № 21.
Телефонъ 3—55.

տռ. 309. 0—1

ԿԱՐՍՈՒՄ
ԲԺԻՇԿ
Լ. Գ. Տէր-Գրիգորեանց

Մասնագէտ կանացի և վեներական հիւանդութիւնների, Միխայլօվսկայա փող. տուն Տավէրցեանի, Նօտարի գրասենեակի մօտ։
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ է երեկ. ժամը 5—6-ը։

(կ. հ.) տռ. 299. 10—1

ԱՆՍԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Ռտիշչեվսկայա 13, տելէֆօն 4—21.

Ընդունելութիւն թէ կանացի և թէ ներքին, նոյնպէս և վիրաբուժութեան կարիք ունեցող մնայուն (стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից) վարօրօք գրվելու պայմանով։
Ընդունելութիւն՝ կանացի հիւանդ. ամեն օր՝ ժ. 11—12 առ.։

Հիւանդանոցի բժիշկները

Ա. Ա. Ցարութիւնեան
Ն. Ն. Վեսնըովզօրով
Վ. Ա. Զակրժեվսկի
Ի. Գ. Կալամկարեան
Ա. Ա. Նովիցկի
Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան
Ա. Ր. Փիշէր
Ս. Պ. Շահպարոնեանց

(հ.կ.) տռ. 868. 100—44

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Այսօր, հինգշաբթի, ապրիլի 10-ին
Հայոց Դրամատիկ Խմբակցութիւնը մասնակցութեամբ դերասանների
կը ներկայացնէ

ԱՒԱԶԻ ՎՐԱՅ

Դրամա 4 արար., հեղ. Յովհ. Մալխասեանի
Մասնակցում են.—տ. տ. Արմէնեան-Դուրեան, Զաբէլ, Մանուչարեան, Ցամիկ, պ. պ. Գալստեան, Գաւրօշ, Երամեան, Ցարութիւնեան, Ցարութիւնեան II, Սերժ, Տալեան և ուրիշներ։
Սկիզբը երեկ. ժամը $8^{1}/_{2}$-ին
Տոմսակները 1 ռուբլուց մինչև 30 կոպ.։
Ռէժիսսեր՝ Ա. Արմէնեան
Հիւրերը՝ ըստ յանձնարարութեան՝ մուտքի համար վճարում են—աղամարդիկ 50-ական կոպ., կանայք և ուսանողները 25-ական կոպ.։

308. 1—1

ՑԻՐԿ
Ֆ. Ա. ԻՒՊԱՏՕՎԻ

Այսօր, հինգշաբթի, ապրիլի 10-ին, կը տրվի խոշոր մարմնամարզական ներկայացում մասնակցութեամբ ամբողջ խմբի։ Այսօր մասնակցում են՝ ժամանակակից երաժշտ. էկսցենտրիկներ պ. պ. Ռօզէսի, նշանաւոր ակրօբատներ Ռօսսինի ընտանիքը, որ կը կատարէ բազմաթիւ նոր նոմէրներ, ուրախ տրամադրութիւն առեղծող բուֆ-շէկ Տիտօվ, ջէբբի-ժօկէյ Անդրիանօվ և այլ ուրիշ №. №. Այսօր մասնակցում է նոյնպէս կօր-դը-բալէտը՝ ղեկավարութեամբ պրիմա-բալէրինա օր. Ե. Իւպատօվայի։

տռ. 312. 1—1

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Մ. Ի. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ
(Աստախանեա Բերլինի պրօֆ. Պօզների)

վերադառնալով արտասահմանից, ներկայ տարվայ մայիս ամսից կը վերանորոգէ հիւանդների ընդունելութիւնը ՊԵՍՏԻԳՈՐՍԿՈՒՄ։

(կ. հ.) տռ. 104. 50—18

ՓԱՌԱՒՈՐ ՅՈԲԵԼԵԱՆ

Հարիւր տարի սրանից առաջ, 1814 թւին, հիմնվեց Մօսկվայում Լազարեան արևելեան լեզուների ճեմարանը։

Այս տարի լրանում է նրա գոյութեան 100-ամեակը և որոշված է տօնել մայիսին այդ 100-ամեակի յոբելեանը։

Փառաւոր յոբելեան փառաւոր և բեղմնաւոր գործունէութեան մի հաստատութեան, որ դարձաւ առաջին լուսատու ջահերից մինը, գուցէ ամենապայծառ և լուսաւոր ջահը Ռուսաստանի ամբողջ հայութեան համար։

Այո, Լազարեան ճեմարանը թէև կրեց ժամանակի ընթացքում շատ կերպարանափոխութիւններ, որոնք և չեն համապատասխանում կտակողի սկզբնական կամքին և դիտաւորութեան, որ էր դարձնել Լազարեան ճեմարանը օջախ բարձրագոյն և արևելագիտական-հայագիտական ուսման հայ մատաղ սերունդների համար. այո, նա թէև չէ կարողացել զանազան աննպաստ պայմանների շնորհիւ լայն կերպով բանալ իր թևերը և տարածել իր հովանին հայութեան վրա. բայց և այն ամենը, ինչ նա կատարել է, ինչ տուել է հայութեան, այնքան մեծ է և կարևոր, որ հայութեան վրա բարոյական անհագին պարտք կայ լայն կերպով արձագանք տալ յոբելեանը տօնելու կոչին և մասնակցել նրան, իբրև մի մեծ կուլտուրական և ազգային տօնախմբութեան։

Հասել է ժամանակը, որ հայ հասարակութիւնը իր հասունութեան քննութիւնը տայ կուլտուրական աշխարհի առաջ. ցոյց տայ, որ ինքը գիտէ գնահատել Լազարեան տոհմի բարեբարութիւնը, գիտէ երախտապարտ մնալ։

Ցոյց տալու համար Լազարեան ճեմարանի կատարած դերը մեր կեանքի մէջ, մենք վաղվանից կը տանք մի շարք յօդուածներ նրա հիմնարկութեան և գործունէութեան մասին։

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

4—8 ապրիլի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Ճանապարհների հաղորդակցութեան ինժեների ինստիտուտում Մեծ Իշխան Ալէքսանդր Միխայլօվիչի պատուաւոր նախագահութեամբ բացվեց երրորդ համառուսական օդագնացութեան համագումարը։

Այսօր Պետ. Հեռ. Գործ. զանազան քաղաքներից հեռագիրներ ստացաւ հանդիսաւոր մաղթանքների, եկեղեցական թափորների, ժուժկալութեան ընկերութիւնների նիստերի, ժողովրդական ընթերցումների և արբեցողութեան վնասակարութիւնը բացատրող բրօշիւրներ տարածելու մասին՝ ժուժկալութեան համառուսական տօնի առաջին օրվայ առիթով։

Թագաւոր Կայսրը հրամայեց երեք օրով պալատում սուգ նշանակել եապօնական այրի կայսրուհու մահվան առիթով։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Լէնայի դէպքերի տարեդարձին բանւորները առանձին փորձեր արին ցոյց կազմելու, սակայն ոստիկանութիւնը անմիջապէս դիմադրեց։ Նէվսկի պրօսպէկտի վրա երեք տեղ բանւորները փորձեցին խմբվել, բայց ցրվեցին։ Բանւորական քաղաքամասերում հանգիստ է, էկսցեսներ չը կան։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Դեսպան Իզվօլսկին պարգևատրվում է Ալէքսանդր Նէվսկիի շքանշանով. Թիֆլիսի կօնտրօլնի պալատի կառավարիչ Սմիրնօվը պարգևատրվում է երկրորդ կարգի Վլադիմիրի շքանշանով։ Առևտրի մինիստր Տիմաշեվին շնորհվում է Ալէքսանդր Նէվսկիի շքանշան։

ՌԻԳԱ.—Պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն, երէկ բանւորների ցոյցերթի ժամանակ վիրաւորվեց մի թաղական վերահսկիչ բանւորների նետած քարերից։ Ձերբակալվեցին 25 հոգի, որոնց թւում 6 կին։

ԹԷՕԴՈՍԻԱ.—Ծովային ուժեղ փոթորիկ է։

ՊԱՐԻԶ.—Անգլիական թագաւորական զոյգը սըր Էդուարդ Գրէյի ուղեկցութեամբ ժամանեց և կայարանում դիմաւորվեց հանրապետութեան պրեզիդենտից և տիկին Պուանկարէից, սենատի և պատգամաւորների պալատի նախագահներից, մինիստրներից։ Մինչև արտաքին գործերի մինիստրութիւնը, ուր թագաւորը և թագուհին մնալու են, ամբողջ ճանապարհին կանգնել էին զօրքերը։ Ժողովրդի ամբոխները ողջունում էին թագաւորական զոյգին։ Գլխաւոր փողոցները շքեղ զարդարված են ու լուսավառված։ Մինիստրութիւնը հասնելուց կէս ժամ յետոյ, թագաւորը և թագուհին մեկնեցին Ելիսեան պալատը՝ այցելելու Պուանկարէին։ Երեկոյեան Պուանկարէն ի պատիւ թագաւորական զոյգի ճաշ է տալիս։

Ամբողջ մամուլը ընդարձակ յօդուածներ է նուիրում թագաւորական զոյգի գալստեան, բարձր գնահատելով ֆրանս-անգլիական բարեկամութեան նշանակութիւնը երկու երկրների շահերի և եւրօպական հաւասարակշռութեան համար։

ՕԴԵՍՍԱ.—Եկաւ Նախկին շահ Մահմէդ-Ալին կնոջ հետ։

ԹԷՀՐԱՆ.—Այստեղ տեղեկութիւններ են ստացվել, որ Համադանի մօտերը սպանվել է աւազակների ձեռքով շվէդ հրահանգիչ կոմս Լէվէնգաուպը, որի հետ սպանվել է նաև մի պարսիկ օֆիցեր. մի ուրիշ օֆիցեր ծանր վիրաւորվել է և գիշերը մեռել։

ԲՈՒԴԱՊԵՇՏ.—[illegible]

ԼՈՆԴՈՆ.—[illegible]

ԼՈՆԴՈՆ.—[illegible] ծագեցին խիստ ընդհարումներ Ասկվիթի և Բոնար-Լոուի միջև. Նիստի դահլիճը մի քառորդ ժամ բողոքի ու հաւանութեան բացականչութիւնների ականատես եղաւ։

ԲԵՐԼԻՆ.—Պրուսական ներքին գործերի մինիստր Դալլվիցը նշանակվեց Էլզաս-Լոթարինգիայի փոխարքայ։

ԳՕՈՒՍՏՕՆ (Տեխաս).—Երկրորդ զօրաբանակը՝ թւով 10,000 մարդ՝ կանչվեց Գալվէստօն, ուր պատրաստ կանգնած են նաւերը։

Կ. ՊՕԼԻՍ.—Ռուսաց դեսպանատան պահանջով, Թիւրքիան վերացրեց ռուսահպատակ հրէաներին նեղող միջոցները, որոնցից Եաֆֆայում խլվում են անցագրերը և փոխարէնը տրվում էին նրանց կարճժամանակեայ սահմանափակիչ վկայականներ։

ՊԱՐԻԶ.—Թիւրքական 800 միլիօն ֆրանկի փոխառութեան ստորագրութիւնը կը սկսվի ապրիլի 25-ին ըստ կուրսի 93 1/4։

ՀՌՈՄ.—Անկօնի երկաթուղային ծառայողների կենտրօնական կօմիտէտի գեներալ խորհրդի ընդհանուր ժողովը հրաժարվեց ընդհանուր գործադուլից։ Միլանոյի ֆաբրիկաներում գործադուլը երկար չի տևի. ֆաբրիկաների մի մասն արդէն աշխատում է։

ՏՕԿԻՕ.—Ժանտախտից մեռաւ մի աշակերտուհի։ Սիբու քաղաքում մեռել են 12 հոգի։

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

4—5 ապրիլի

ՎԻԵՆՆԱ.—«Կօր. Բիւրօյին հաղորդում են Աբբացիայի. «Բէրխտօլդի և Սան-Ջուլիանօյի միջև տեղի ունեցած խօսակցութիւնների մէջ նորից պարզվեց նրանց հայեացքների լիակատար միանմանութիւնը։ Ընդգծելով իրանց ցայսօր վարած քաղաքականութեան հետևանքների գոհունակութիւնը և համակված փոխադարձ վստահութեամբ, երկու մինիստրները վճռեցին ապագայում էլ շարունակել իրանց արդի քաղաքականութիւնը, գործելով Գերմանիայի հետ համերաշխ։

ԱԲԲԱՑԻԱ.—Մինչև Սան-Ջուլիանօյի մեկնելը երկու մինիստրները Բէտման-Հօլվէգին հեռագրեցին, տեղեկացնելով երեք դաշնակից պետութիւնների հայեացքների լիակատար զուգադիպութեան մասին։

Ապրիլ 5-ին Սան-Ջուլիանօն մեկնեց Հռոմ. կայարանում հրաժեշտ տուեց Բէրխտօլդը։

Ի պատասխան Բէրխտօլդի և Սան-Ջուլիանօյի միացեալ հեռագրի Բէտման-Հօլվէգը Բէրխտօլդին ուղարկեց հեռագիր, յաբանման իտալական մինիստրին ուղարկած հեռագրին։

ԱԹԷՆՔ.—Թիւրքական Թրակիայի դրութիւնը վատթարանում է։ Լիգից հաղորդում են մի քանի հազար յոյների աքսորման մասին։ Պատրիարքարանը եռանդով բողոքում է Բ. Դրան առաջ։

Կ. ՊՕԼԻՍ.—Իբրև բողոք Թրակիաբնակ յոյներին ճնշելուն, պատրիարքը որոշեց Զատկի կիրակի օրը պատարագը մատուցանել առանց սովորական հանդիսաւորութեան և վերացրեց դիւանագիտական մարմնի ընդունելութիւնը։

ԱԹԷՆՔ.—Աթէնքի գործակալութիւնը հաղորդում է, որ Թիւրքական Թրակիայի Սուլթան Չիֆթլիկ գիւղում թիւրք փախստականները ներս են խուժել յունական եկեղեցին պատարագի ժամանակ, յափշտակել են եկեղեցական անօթները ու զանձանակը։ Թիւրքերը պատուաբրկել են կանանց։ Բնակիչները աղերսում են պատրիարքարանից պաշտպանութիւնը։ Քըրք-Քիլիսէից տեղեկացնում են, որ մի քահանայ ծեծվել է միւդիրի ձեռքով, Եանդիկլար գիւղը բոլորովին քարուքանդ է արված։ Բունար-Հիսարի կայմակամը 120 սայլ է ուղարկել քանդված Կարա-Խալիլ գիւղի բնակիչներին տեղափոխելու համար։

ՑԷՏԻՆԻԷ.—Խօտի և Գրուդի ցեղերի երկիրներում վերականգնվեց կարգուկանօնը և մոցրվեց չերնօգօրական վարչութիւն։

ՑԷՏԻՆԻԷ.—Չերնօգօրական զօրքերը շարունակում են յետ խլել Խօտի և Գրուդի շրջանների կարևոր կէտերը, առանց դիմադրութեան հանդիպելու։

ԱԹԷՆՔ.—Երէկ Վենիզէլօսը զօրքի պատգամաւորութեան գլուխ անցած մասնակցեց Թագաւորին մարշալական գաւազանը։ Թագաւորի պատուին եղան ցնծալից ովսաննաներ։

ՄԻԱՑԵԱԼ-ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԵՒ ՄԵԿՍԻԿԱՅԻ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

4—5 ապրիլի

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ.—Խուէրտան մերժեց Միացեալ-Պետութիւնների պահանջները և առաջարկեց նոր պայմաններ, որոնք, պաշտօնական շրջանների կարծիքով, անընդունելի են։ Սպասվում են բարդութիւններ։ Վիլսօնի քարտուղարը յայտնեց, որ Մեկսիկայի հարցը վերջացել է. նոր բանակցութիւններ Խուէրտայի հետ չեն լինի։

Պրեզիդենտ Վիլսօնը կօնգրէսից լիազօրութիւններ խնդրեց՝ գործադրելու Խուէրտայի վերաբերութեամբ զինված ույժ, երկրի պատիւն ու արժանաւորութիւնը պահպանելու համար։

Ամերիկական ռազմի նաւատորմը երկու ծովափին կ'զմ ու պատրաստ հրամանի է սպասում։ Հաղորդում են, որ տեղեկութիւն է տրված արտասահմանեան կառավարութիւններին, թէ Միացեալ-Պետութիւնների և Մեկսիկայի յարաբերութիւնները խզվելու յետոյ պետութիւնները այլ ևս անկարող են պաշտպանել Մեկսիկայում բնակվող օտարերկրացիներին։

ՄԵԿՍԻԿԱ.—Խուէրտան հաւատացնում է, որ բոլոր օտարազգիները, բացի ամերիկացիներից, կը գտնվեն ապահով վիճակի մէջ։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ.—Պրեզիդենտ Վիլսօնը իր գրութեան մէջ կօնգրէսից խնդրում է հաւանութիւն տալ զինված ույժ գործադրելուն, որպէսզի Խուէրտան՝ հարկադրված՝ ճանաչէ Միացեալ-Պետութիւնների իրաւունքներն ու արժանապատւութիւնը։ Գրութեան մէջ ասված է, որ պատերազմը սկսված է ոչ թէ Մեկսիկայի դէմ, այլ միայն Խուէրտայի դէմ։ Անհրաժեշտ էր վիրաւորանքին պատասխանել այնպէս, որպէսզի ազդեցութիւն գործվի Մեկսիկայի ազգաբնակութեան վրայ։ Ամերիկայի նպատակն է օգնել մեկսիկացիներին։ Վիլսօնը յոյս ունի, որ ներկայ դրութիւնը լուրջ բարդութիւններ չի առեղծի։

Ներկայացուցիչների պալատը բանաձևով արդարացնում է զինված ույժ գործադրելը։

ՖՐԱՆՑ ՅՈՎՍԷՓԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

4—5 ապրիլի

ՎԻԵՆՆԱ. — Համաձայն Ֆրանց-Յովսէփ կայսրի առողջութեան մասին հրատարակված բիւլլէտէնի, մօտ երկու շաբաթ շարունակ կայսրը տառապում էր խռպոտութեամբ և ծանր շնչառութեամբ, նորմալ տաքութեան մէջ։ Ապրիլի 5-ին կայսրը իրան մրսած զգաց և միևնոյն ժամանակ տաքութիւնը բարձրացաւ. շնչառութիւնը աւելի խանգարվեց։ Լոյս ապրիլի 7-ի գիշերը կայսրը անցրեց համեմատաբար լաւ. ինքնազգացողութիւնը բաւարար է։ Ապրիլի 7-ին կայսրը եղաւ անկողնուց և սովորական ժամանակ զբաղվեց պետական գործերով։

ՎԻԵՆՆԱ.—Կայսրի ճանապարհորդութիւնը Բուդապեշտ պատգամաւորութիւններին ընդունելու համար վերացվում է կայսրի տկարութեան պատճառով։ Արքիդուքս Ֆրանց-Ֆէրդինանդը իբրև կայսրի ներկայացուցիչ կընդունէ պատգամաւորութիւններին Հօֆբուրգում։

«Նօր. Վիլէէլմ» հաղորդում են ժամանաւոր աղբիւրից Շէնբրունից, որ կայսրի տաքութիւնը շարունակ նորմալ է, ախորժակը լաւ է և տրամադրութիւնը գերազանց։ Կայսրը շարունակում է իր ամէնօրեայ զբաղմունքները, անցուդարձ է անում երկու սենեակում և զարմացնում է շրջապատողներին իր առոյգութեամբ։

Երեկոյեան հրատարակված բիւլլէտէնը յայտնում է, որ միապետի տկարութիւնը դէպի լաւն է գնում. տաքութիւնը նորմալ է, զարկերակը դանդաղ, ախորժակը լաւ։ Ույժերը բաւարար են։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

—o—

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԱՍԻՆ

«Пр. Край» թերթը հաղորդում է, որ Նոր-Նախիջևանի մի խումբ հայ խնտելիգենտների հրաւէրով մօտիկ ապագայում Խարկովի համալսարանի պրոֆէսոր Ա. Լ. Պոգօդինը կարդալու է Նախիջևանի թատրօնում մի հրապարակային դասախօսութիւն հետևեալ թեմայով. «Ռուս-գերմանական յարաբերութիւնները և հայկական հարցը»։

—

Գերմանական «B. Tag.» լրագրի առնելով, Բիթլիսի վիլայէթում սկսված քրդական ապստամբութիւնը իբր թէ պաշտպանում է Ռուսաստանը, և իբր թէ քիւրդ պարագլուխներ Բէդէր-խանը և Սրմկօն ապրում էին Թիֆլիսում և, մեկնելով, յարաբերութիւն էին պահպանում Խօյի ռուսաց ներկայացուցչի հետ։

—

«Р. В.»-ում տպված է հետևեալը. «Լաւատեղեակ մի անձն իր կարծիքը յայտնեց Թիւրքահայաստանում կատարվող վերջին դէպքերի մասին։ Վերջերս ռուսաց կառավարութեան ճնշման տակ թիւրքական կենտրօնական իշխանութիւնները սկսեցին դիմադրել քիւրդ ցեղապետների աւազակային յարձակումներին։ Բիթլիսի իշխանութիւնները կալանաւորեցին քիւրդական շէյխ Սէլիմին բռնութիւնների համար։ Սէլիմի համախոհները զինված ույժով յետ խլեցին նրան։ Սէլիմը ժողովեց ազդեցիկ քիւրդերին և վճռեց հանդէս գալ կառավարութեան դէմ, յարձակվելով Բիթլիսի վրա և վերցնելով քաղաքը։ Բիթլիսի վալին երկար ժամանակ չէր վստահանում գործադրել քիւրդերի դէմ զինուորական ույժ, բայց Կ. Պոլսից ուղարկված կարգադրութեան համաձայն նա պաշտօնից արձակվեց և փոխարինվեց եռանդուն նահանգապետով։ Ցետոյ դէպի Բիթլիս ուղարկվեցին զօրքեր։ Կ. Պոլսի իշխանութիւնների այդօրինակ կտրուկ գործելակերպը բացատրվում է ոչ միայն Ռուսաստանի պահանջներով, այլև Կ. Պոլսի գերմանական դեսպանի համառ դէս գալով, որ յայտնեց, թէ Գերմանիան շահագրգռված է, որպէսզի Բիթլիսի վիլայէթում տիրէ լիակատար հանգստութիւն։ Թէ որ աստիճան լուրջ էր թիւրք-քիւրդական յարձակումը, այդ երևում է նրանից, որ քիւրդերը կորցրին 60—70 մարդ սպանված։

«Հասկանալով թէ՝ ինչ-վիսի վտանգ է սպառնում Հայաստանի երկարատև անիշխանութիւնից, Կ. Պոլսի իշխանութիւնները, բացի զինուորական մինիստրից, հարկաւոր գտան ուղարկել Հայաստան մի մասնաժողով, բաղկացած Կ. Պոլսում բնակվող ազդեցիկ քիւրդերից, որպէսզի համոզէ քիւրդերին թէ որքան վտանգաւոր ու անօգուտ է կռիւ մղել ի պաշտպանութիւն նախկին կիսանկախ դրութեան։ Ինչպէս ցոյց տուեց բազմամեայ չափազանց դառն փորձը, վտանգաւոր է ոչ թէ քիւրդական շարժումը, այլ այն կենտրօնը, որ ղեկավարում է այն։ Բիթլիսի միջադէպում նկատելի չէ Կ. Պոլսի իշխանութիւնների սովորական դերը, բայց որպէսզի իշխանութիւնները այդպիսի վերաբերմունք ցոյց տան այսուհետև էլ դէպի քիւրդական ասպատակութիւններն ու խժդժութիւնները, անհրաժեշտ է Ռուսաստանի կտրուկ գործելակերպը, որին ոչ ոք իրաւունք չունի մերժելու՝ պահանջել, որպէսզի իր սահմաններում հանգստութիւն տիրէ»։

—

Ուրմիա.—Ցայտնի քիւրդական շէյխ Բարզանը, ջարդ կրելով թիւրք զօրքերից, 300 զինված քիւրդերի հետ եկել է Պարսկաստանի սահմանները։ (Հ. Գ.)

—

Վիեննա.—Աւստրօ-ունգարական մի քանի առևտրական ֆիրմաներ ձգտում են կօնցեսիաների Կիլիկիայում բնական հարստութիւնները շահագործելու համար։ «Նէյէ-Ֆրէյէ-Պրեսսէն» յայտնում է, որ Աւստրօ-Ունգարիան կօնցեսիաների հարցում գործում է Իտալիայի համաձայնութեամբ։ Վիեննայի կառավարութիւնը աջակցութիւն է ցոյց տալիս յիշեալ ֆիրմաներին։ (Հ. Գ.)

—

Վանից հեռագրում են, որ քիւրդերի խոշոր ապստամբութիւն սպասվում է գարնան վերջերին։ Պարզվել է, որ մինչև այժմ թիւրքաց կառավարական զօրքերը գործ են ունեցել քիւրդական շատ մանր խմբերի հետ։ Նոր հրացաններով զինված մեծ թւով քիւրդեր առայժմ չեն իջել լեռներից։

—

Կ. Պոլսից հեռագրում են, որ մինիստրներ Թալէաթ-բէյը և Ջավէդ-փաշան մտադիր են Պետերբուրգ գնալ։ Թիւրքիան, որ արդէն առնչում է երրեակ դաշնակցութիւնից, դուցէ միանայ երրեակ համաձայնութեան։ Թիւրքաց ղեկավար շրջանները գտնում են, որ հայկական հարցի լուծմամբ այլ ևս լուրջ տարաձայնութեան խնդիր չը կայ Ռուսաստանի հետ։

—

Լուրերի համաձայն, Բիթլիսի ռուսաց հիւպատոսը, որ ապաստան տուեց քիւրդերին հիւպատոսարանում, պաշտօնից արձակվում է։

—

Կ. Պոլսից հեռագրում են «Рус. Слово»-ին.

«Հայոց պատրիարքարանը ստանում է բազմաթիւ նամակներ Հայաստանից, որոնցից երևում է, որ Բիթլիսի ռուսաց դեսպան Շիրկովի գործելակերպը մեծ յուզմունք է առաջ բերում հայ ազգաբնակութեան մէջ։

«Շիրկովը, ինչպէս հաւատացնում են այդ նամակներում, պատանջել է, օրինակ, վալիից՝ դադարեցնել կռիւը քիւրդերի դէմ, խոստանալով համոզել նրանց հեռանալու քաղաքից։

«Բերվում են ուրիշ օրինակներ ևս՝ այն բարեացակամ վերաբերմունքի մասին, որ տածում է Շիրկովը դէպի քիւրդերը։

«Բոլոր այդ տեղեկութիւնները, որոնք բղխում են շահագրգռված ու վախեցած մարդկանցից, չեն տալիս բաւականին նիւթ, որպէսզի կարելի լինի դատել, թէ եղե՞լ են արդեօք Շիրկովի գործողութիւնների մէջ չէզոքութիւնը խախտելու տարրեր յօգուտ քիւրդերի, կամ թէ նա հանդէս է եկել հաշտեցնողի դերում՝ ռուսական պրեստիժը բարձրացնելու նկատումով։

—

Էրզրումում թիւրքաց իշխանութիւնը դադարեցրել է «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան օրգան «Յառաջ» օրաթերթը՝ ռուսասէր ուղղութեան համար։ Խմբագիրը կալանաւորված է»։

ԲԻԹԼԻՍԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

—

Բաղէշէ պատրիարքարան հասաւ երէկ հետևեալ հեռագիրը.

Բաղէշ, 23 մարտ.—Քիւրդերը ամսոյս 20-ին քաղաք մտան սօսկալի կռիւէ մը ետք։ Երէկ գնդակներու տարափին տակ անձամբ զինարան երթալով, 150-ի չափ զէնք առի մերայնոց համար։ Ինծի հետ եկող հայերէն մին վիրաւորուեցաւ։ Զէնքերը բաժնեցի։ Ապստամբապետ Սէլիմ ռուսական հիւպատոսարանը ապաստանեցաւ։ Այսօր զինադուլ կայ։ Անտանելի վիճակ։

Առաջնորդ՝ Սուրէն

* * *

Ներքին գործոց մինիստր վսեմ. Թալէաթ բէյ անձնական նամակ մը գրելով ս. պատրիարքին՝ կը հաղորդէ, թէ քաղաքին մէջ աւերուած եկեղեցին որբանոց պարունակող (Խնդրակատար վանք) եկեղեցին չէ, այլ (անընթեռնելի) եկեղեցին, որուն մեծ մասը անեղծ մնացած է։ Եկեղեցիին պաշտօնեաներուն բան մը չէ եղած։ Մինչև երէկ առաւօտ մարդու վնաս չկայ։ Միայն ամսոյս 22-ին երկու հոգի—մէկը թեթև, միւսը ծանրապէս—վիրաւորուած են։

* * *

«Փէյեամի» խմբագրականէն. «Բիթլիսի դէպքերը իրապէս մարդու սիրտը արիւնոտեցին։ Օսմանցիներու ամենամեծ սխալը իրենց միջազգային դիրքը չըմբռնելը և միշտ գիտցած-չգիտցած թշնամիներու ձեռք գործիք ըլլալն է։ Գոհունակութեան արժանի է, որ Բ. Դուռը անմիջապէս հարկ եղած միջոցներուն դիմած է, բայց մեր կարծիքով այդ հիւանդութիւնը աւելի հիմէն դարմանելու է։ Այս աղէտներուն պատճառը մէկ կողմէ տգիտութիւնն է և միւս կողմէ տնտեսական պայմանները։ Այս երկու փործանքները իրարու վրայ բարդուելուն պէս՝ հասարակութեան մէջ ոչ իմացականութիւն և խղճահարութիւն և ոչ ալ կրօնի, հայրենիքի նման բարձր զգացումներ կը մնան։

«Այս դէպքերը շրջապատող մռայլութեան մէջ եթէ լոյս մը կայ, այդ ալ այս անգամ մեր հայ հայրենակիցներուն՝ երկրին լուսաւոր տարրերուն հետ մէկտեղ՝ կառավարութեան կողմը բռնելն է։ Անհաւասիկ այս յաջողութիւնը միմիայն արդարութեան և սահմանադրութեան արդիւնքն է։ Այժմ իր հայրենիքը սիրող ամեն օսմանցի մաղթելու է, որ Նուպար փաշային կողմէ անգամ անցեալները չափազանց գովեստի արժանացած բարենորոգումներու ծրագիրն օր առաջ գործադրուի, վերջ դնելու համար այլևս այսպիսի շարժումներու»։

(«Ժամանակ» 24 մարտի)

ՖՐԱՆՍ-ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Ծօղուած «Нов. Время» լրագրի)

—

Այս օրերս Պարիզում ստորագրվեց ֆրանս-թիւրքական համաձայնութիւնը։ Այդ համաձայնութեան էութիւնը կայանում է նրանում, որ Ֆրանսիան թոյլ է տալիս թիւրքական փոխառութիւնը Պարիզի բորսայում և Թիւրքիայ[ի]ն մի շարք ֆինանսական բնոյթ ունեցող արտօնութիւններ է տալիս, իսկ թիւրք կառավարութիւնը ֆրանսիական նախաձեռնողներին տալիս է մի շարք երկաթուղային և նաւահանգստային կօնցեսիաներ։

Ռուսական շահերի տեսակէտից կարևորութիւն է ներկայացնում ֆրանսիական նախաձեռնողների՝ Ինէբօլի և Հերակլէի նաւահանգիստները (որոնք ընկած են Սև ծովի Անատոլեան ափերում) կարգաւորելու կօնցեսիաները և Փոքր-Ասիայում երկաթուղիներ կառուցանելու կօնցեսիաները։

Այն երկաթուղագծերը, որոնց կառուցման գործը տրված է ֆրանսիական նախաձեռնողներին, անցնելու են այն շրջաններով, որոնք մօտենում են մեր Անդրկովկասի սահմանին և Սև ծովի ափերին։ Դրանցից գլխաւոր գիծը, սկսած Սամսոնից, անցնելու է (մօտաւորապէս զուգահեռաբար մեր Անդրկովկասի սահմանին և 300 վերստ նրանից հեռաւորութեամբ) մինչև Սըվազ, Խարբերդ, Արղան և Բիթլիս։

Այդ գիծը ունենալու է ճիւղեր՝ մէկը դէպի Կաստամունի, իսկ միւսը Սըվազից դէպի արևելք՝ Երզնկայի միջով դէպի Էրզրում։ Էրզրումից երկաթուղագծի ճիւղը գնալու է Տրապիզոն, դէպի Սև ծովը։

Այդ երկաթուղագծերի կօնցեսիաների օգնութեամբ ֆրանսիացիների ձեռքը կանցնի և Փոքր-Ասիայի բաժինը, որը ռուսների համար մեծ նշանակութիւն ունի, շնորհիւ նրա, որ նա անմիջական հարևան է հանդիսանում Անդրկովկասին։ Այսպիսով, գերմանական երկաթուղագծերի մեր սահմանին կից շրջաններին մօտենալու երկիւղը հեռացվում է։ Ի հարկէ, այդ բանը շատ հաճելի է ռուսական շահերի համար, սակայն դժուար է նրա նշանակութիւնը չափազանցել։ Ռուսական դիպլօմատիան վերջին 10-ամեակում աշխատում էր օտար ազդեցութիւններից զերծ պահել Մերձաւոր և Միջին Արևելքի՝ Ասիական Թիւրքիայի և Պարսկաստանի այն բաժինները, որոնք մօտ են ռուսաց սահմանին։ Իսկ թէ ինչ էր կատարվում այդ երկիրների հարաւային կողմերում, ռուս դիւանագէտներին շատ քիչ էր հետաքրքրում։ Նրանք միայն աշխատում էին այն մասին, որ ամեն ինչ կարգին լինի մեր տան շեմքում։ Համանելով—և այն էլ շատ դժուարութեամբ—այդ հետևանքներին, ռուսական դիպլօմատիան իր պարտականութիւնները մինչև վերջը կատարած համարեց։ Բայց, իսկապէս, մեզ սահմանակից շրջանների պահպանութիւնը մեծ նշանակութիւն կունենար միայն այն դէպքում, եթէ այդ սահմանների մօտ գտնվէին հակառակորդներ՝ իրանց ահաւոր ույժով։ Սակայն չը խօսելով այլ ևս Պարսկաստանի մասին, անգամ Թիւրքիան չի պատկանում Ռուսաստանի այդօրինակ հակառակորդների թւին։ Եթէ մեր դիպլօմատիան այդ շրջանները թողնէր առանց որևէ խնամքի, բայց և այնպէս ռուսական պահակախմբի ահից, այնտեղ, ուր ռուսական սիւնը և կօզակների նիզակը հանդիսանում են ոչ վերացական երևոյթներ, այլ միանգամայն րէալ իրողութիւն, այնտեղ չէր կարող ապաստանել ոչ խարդախ գերմանացին և ոչ խորամանկ անգլիացին։

Լաւ ըմբռնելով Ռուսաստանի շահերը և նրա պետական խնդիրները, մեր դիպլօմատիան պէտք է որ նայէր հեռուն և հոգ տանէր ոչ թէ այսօրվայ մասին, այլ և նախատեսէր գալիք անցքերը։

Այդ անցքերի թւին է պատկանում և Թիւրքիայի քայքայումը և Թիւրքիայի ժառանգութեան հարցը հերթի դրվելը։ Մի տարի առաջ թւաց, թէ այդ հարցը արդէն մօտեցել է։ Այժմ նա կրկին հեռացել է, բայց ոչ ոք չէ կարող երաշխաւորել, որ վաղը մենք նորից չենք հանդիպի՝ երես առ երես։ Ահա այն ժամանակ իսկ մենքստիպված պիտի լինենք հաշւի առնել այն տնտեսական նուաճումների հետ, որ կատարել են գերմանացիները Ասիական Թիւրքիայում։ Ամբողջ հարաւը գերմանացիների ձեռքին է։ Նրանք իրանց Բաղդադի երկաթուղով կտրել են մեր մուտքը դէպի բաց ծովը։ Իսկ առանց այդ մուտքի՝ ինչ նշանակութիւն ունեն մեր սահմանագծի սիւները Անդրկովկասի սահմանում, 250 վերստ դէպի հարաւ։ Առ այժմ քանի որ դէպի ծովը տանող ճանապարհին ընկած են թիւրքական կալուածքները, մենք կարող ենք յոյսերով մխիթարել մեզ, բայց երբ այդ ճանապարհին երևան գերմանական գաղութներ, պաշտօնապէս մտած Հօհենցօլլերնների կայսրութեան իշխանութեան կազմի մէջ, մենք ստիպված պիտի լինենք հրաժարվել մեր յոյսերից։ Այս շատ տխուր պատկեր է, սակայն նը պէտք է աչք փակել նրա հնարաւորութեան հանդէպ։

Ահա թէ ինչու մեր դաշնակից ու բարեկամ Ֆրանսիայի՝ Ասիական Թիւրքիայի հիւսիս-արևելեան վիլայէթներում երկաթուղագծեր անց կացնելու կօնցեսիայի ապահովութիւնը հանդիսանում է աննշան բարեփոխութիւն՝ Ռուսաստանի քաղաքական տխուր դրութեան, որպիսին նա ունի Մօտաւոր և Միջին Արևելքում։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄՐՐԿԻՑ ՎՆԱՍՎԱԾՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

—

Ստացանք Բժշկ. Ե. Գասպարեանից 5 րուբ.։ Նախորդ ստացվածների հետ միասին («Մշակ» № 72) ունենք ստացած ընդամենը 121 րուբլի։

ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆԻ ԻՐԵՂԷՆՆԵՐԸ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆՈՒՄ

—

Մենք ուղարկեցինք Էջմիածնի թանգարանը մեր մեծ դերասան Պետրոս Ադամեանի իրեղէնները, որոնք ունեն իրանց պատմութիւնը։

Սրանից քանի տարի առաջ Պետրոս Ադամեանը այդ իրեղէնները յանձնել էր Նոր-Նախիջևանի փոխադարձ վարկի ընկերութեանը՝ պահպանութեան համար։ Նրա մահից յետոյ նրա քոյրը, տիկին Թաշճեան, քանիցս դիմումներ էր արել ընկերութեան, որպէսզի իրերը իրան յանձնվեն։ Փոխադարձ վարկի ընկերութիւնը բարեբ հաճարեց կնոջը տալ մի գումար, իսկ իրեղէնները յանձնել մեզ՝ Էջմիածնի թանգա-

րանը հասցնելու համար։ Հարց էր դրված և Թիֆլիսի Թանգարանի մասին։ Սակայն ընդհանուր ժողովը, ըստ մեր առաջարկութեան, միաձայն որոշեց գերադասել Էջմիածնի Թանգարանը։

Ուղարկելով իրերը՝ մենք դիմել ենք սինոդին՝ կազմել արձանագրութիւն և այդ արձանագրութեան պատճէնը ուղարկել մեզ, որպէսզի ժողովուրդը լինի հանգիստ, որ իրեղէնները ապահով են։

Ուղարկած ենք նաև իրեղէնների ցուցակը։ Այստեղ կայ մի գեղեցիկ և մեծ արծաթեայ պսակ, որի վրա փորագրված է՝ «Աստրախանի հայերը, 1884 ամի, տաղանդաւոր Պետրոս Ադամեանին»։ Կայ մի գեղեցիկ խավեարի աման (դոյլ), կողքին փոքր ձուկ ավի մէջ, հետևեալ մակագրութեամբ. «Պ. Ադամեանին՝ Կովկասեան հայ ձկնորսներից, Աստրախան, 1884 ամի»։ Երկու արծաթեայ ոսկեզօծ գաւաթներ՝ «Նոր-Ջերկասկու հասարակութիւնից հայկական բեմի վրա առաջին անգամ Համլէտի դեր կատարող Պ. Ադամեանին»։ Երկու արծաթեայ սիգարի տուփեր՝ մէկը Թիֆլիսի Ռուսաց Դրամատիկական Խմբից, 3 մայիսի 1882 թ. (փորագրված են 35 անուններ), միւսը Մոսկվայի հայերից, 12 փետրվարի 1883 թ., մի ոսկեայ շղթայիկ մեդալիոնով, որի մէջ դրված է Լազարեան ճեմարանի աշակերտ, այժմ երդուեալ-հաւատարմատար Օքրոյեանի պատկերը։ Փոքր իրեղէնների մէջ աչքի է ընկնում մի մարգարտէ բզեզ երկու կարմիր յակինթներով։

Ցանկալի էր, որ Էջմիածնի Թանգարանում ժողովվէին մեր բոլոր մեծ տաղանդների և գործիչների իրերը, նամակները, գործերը։

Հայերիս իսկական Թանգարանը կարող է լինել միայն և միայն Էջմիածնում։

Գր. Զալխուշեան

Ռոստով Դ./վ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ

✦ Կ. Պօլսի հայ թերթերում կարդում ենք, որ պատրիարքը յուզալից տեղեկութիւններ իմանալով Ղուկասեան կտակի մասին՝ առանձին գրութեամբ դիմել է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, խնդրելով հաղորդել ճշգրիտ տեղեկութիւններ այդ կտակի այժմեան դրութեան մասին։ Մենք արդէն հաղորդեցինք մի քանի ժամանակ առաջ, որ Էջմիածնից Թիֆլիս է եկել սինոդի անդամ Մատթէոս եպիսկոպոսը այդ նպատակով։ Առ այժմ այսքանը միայն պարզվել է, որ կտակակատար պ. Մ. Խունունց բանաւոր յայտնել է, որ կանխիկ դրամ կայ 300,000 ր. և մի տուն, որ արժէ 100,000 ր., խոստանալով ներկայացնել շուտով և մանրամասն հաշիւ։ Որովհետև այդ հաշիւը մինչև այսօր չէ ներկայացված, Մատթէոս եպիսկոպոսը, Կաթողիկոսի հրամանով, մեկնեց Բագու, այնտեղ կարգադրելու Լալայեանի կտակի խնդիրը և վերադարձին ստանալու պ. Մն. Խունունցից հաշիւները։ Անշուշտ, միայն այդ հաշիւներից յետոյ կարելի կը լինի որևէ որոշ կարծիք յայտնել Ղուկասեան կտակի գումարների մասին։

✦ Ստացված է մի անյայտ տիկնոջից 2 ր., որից 1 րուբլին յօգուտ Սօնիա Սուլխանեանի («Մշակ» № 72), իսկ 50-ական կոպէկ յօգուտ Մարիամ Բաղդասարեանի («Մշակ» № 68) և Աննա Սաւադեանի («Մշակ» № 70)։

✦ Այս ամսի 27-ին նշանակված է Կովկ. Հ. Բ. Ընկ. անդամների ընդհանուր ժողովը, որտեղ քննվելու է Ընկ. տարեհաշիւը և ընթացիկ տարվայ նախահաշիւը։

✦ Քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեանի առողջական դրութիւնը այնքան լաւ է, որ ենթադրում է ապրիլի վերջերին մտնել իր պարտականութիւնների մէջ։ Ամառը քաղաքագլուխը մտադիր է երեք ամսով արձակուրդ վերցնել ամարանոց գնալու համար։

✦ Քաղաքագլխի պաշտօնակատար իշխ. Ա. Մ. Արղութեան-Երկայնաբազուկ, նահանգապետի թոյլտուութեամբ, արձակուրդով հեռացաւ քաղաքից։ Նրա պարտականութիւնները կատարելու է վարչութեան անդամ Գ. Դ. Ժուրուլին։

✦ Երէկվանից իր հրամանագրով ոստիկանապետը, մարտի 13-ին կառավարութեան հրատարակած նոր օրէնքի համաձայն, առաջարկել է պրիստաւներին, որ սրանք այլևս հարցաքննութիւններ չը կատարեն ամուսնացած կանանց քաղաքում ամուսիններից առանձին բնակվելու մասին։

✦ Թիֆլիսի Փոխադարձ Վարկի Ընկերութիւնը իր եկամուտից 2768 ր. 18 կոպ. յատկացրել է Անդրկովկասի շրջանի դպրոցների օգտին։

✦ Թիֆլիս է վերադարձել ճանապարհների հաղորդակցութեան Կովկասի շրջանի կառավարիչ Ս. Ֆ. Գոֆման։

✦ Ոստիկանութիւնը ապրիլի 6-ին գրաւեց վրաց «Սախալխօ Գազէթի» թերթի № 1157-ը, «Սխիվի» թերթի № 23-ը և ապրիլի 7-ին «Новое Дѣло» ռուսական թերթի № 16-ը։

✦ Փոխարքայի քաղաքացիական մասի օգնական հօֆմէյստեր Ն. Լ. Պետերսօն ամսիս 6-ին մեկնեց Բաթում։

ԿՈՎԿԱՍ

✦ Երևանից մեզ հեռագրում են. «Մի պատգամաւորութիւն, բաղկացած Երևանի հայ ազգաբնակութեան պատուաւոր ներկայացուցիչներից, որ գնացել էր Էջմիածին Նորին Վեհափառութիւն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին որդիական շնորհաւորանք մատուցանելու մեծ տօնի առիթով, խոնարհաբար խնդրել է Նորին Սրբութեանը կատարել Երևանի հայ հասարակութեան խնդիրքը և բաղդաւորեցնել նրան իր այցելութեամբ։ Կաթողիկոսը բարեհաճեց յարգել պատգամաւորութեան խնդիրքը։ Կիրակի օրը, ապրիլի 13-ին, նա կը լինի Երևանում։ Ժողովրդի ընտրեալի ու եկեղեցու պետի գալստեան առիթով նկատվում է ընդհանուր ուրախութիւն։ Քաղաքացի»։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

✦ Ծովային մինիստր Գրիգորովիչը կարգադրեց պատժել Կրօնշտադի այն նաւաստիներին, որոնք խուզել էին իրանց բեխերը։

✦ Վերջնականապէս պարզվել է, որ Շիպօվը նշանակվում է պետական բանկի կառավարիչ 64,000 ր. տարեկան ռոճիկով։

✦ Մայրաքաղաքի թերթերը տալիս են Կազանի պրոֆէսօր աչքաբուժեան Մերէժկովսկիի գործած սեռական այլանդակ գործողութիւնների մանրամասնութիւնները։ Պարզվում է, որ այդ մարդ-գազանը լլկել ու բռնաբարել է նոյն իսկ 2 տարեկան աղջկայ։ Իր այդ բարբարոս «գործողութիւնների» մասին նա ամէն օր մտցրել է իր յիշատակարանի մէջ, որ ներկայումս գտնվում է դատախազի ձեռքում։ Գազանպրոֆէսօրը դեռ ձերբակալված չէ։

✦ Պրեմիէր Գօրեմիկինին ներկայացան Պետական Դումայի անդամ Կարաուլովը և Վլադիկավկազի քաղաքագլուխ Բաևը՝ խնդրելու, որպէս զի Կովկասեան լեռնաշղթայով կառուցվելիք երկաթուղին անցնէ Վլադիկավկազով։ Գօրեմիկինը, լսելով պատգամաւորների պատճառաբանութիւնները, առաջարկեց այդ միջնորդութիւնը ուղղել Կովկասի փոխարքային և Ներքին գործերի մինիստրին։

✦ Կանանց իրաւահաւասարութեան միութեան Մոսկվայի ճիւղը մտադիր է հրատարակել մի ալմանախ՝ նուիրված կանանց հարցին։ Ալմանախի նպատակն է ամփոփ և մատչելի ձևով ծանօթացնել հասարակութեան լայն խաւերին կանանց հարցի, նրա անցեալի և ներկայի հետ և տալ կանացի ստեղծագործութեան պատկերը՝ նրա տաղանդաւոր ներկայացուցչուհիների գրուածքների մէջ։ Ալմանախն ունենալու է մի քանի բաժիններ՝ գիտական, վիպական, բանաստեղծական և գրախօսական։

✦ Մոսկվայի քաղաքապետը դադարեցրեց «Студенческое дѣло» լրագրի հրատարակութիւնը։

✦ Վարշավայում գրաւվեց լեհ յայտնի գրող Սենկևիչի աշխատութիւնների V հատորը։

✦ «Пр. Край»-ն հաղորդում է, որ Սեդ. Թառայեանը Նոր-Նախիջևանի հայոց թատրոնում կարդալու է մի դասախօսութիւն բարոյականութեան հիմնական սկզբունքների մասին։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—o—

Արքունական Թատրոն

Արքունական թատրոնում երկուշաբթի օրից, ապրիլի 7-ից սկսվել են Ն. Տաբէնցկիի «Chat Noir» թատրոնի գաստրոլները։

Իբրև նորութիւն յիշեալ ներկայացումները գրաւում են Թիֆլիսի հասարակութեան ուշադրութիւնը և, պէտք է ասել, որ ներկայացումները անցնում են սբօրներով։

Ինչպէս «Chat Noir»-ը (Սև կատու) իր տեսակի մինիատիւր թատրոն է, մասամբ կաբարէ։ Նպատակն է տալ օպէրաներ, օպերէտներ և ռոմանսներ, «Кривое Зеркало»-ի նման, պարօդիաներ (ծաղրական նմանողութիւն)։

Տղամարդկանց ույժերից աչքի են ընկնում Լէվչէնկօն, Նիկոլայ Տաբէնցկին, Լուգօվօյ, Սգուրօվ. կանացի ույժերից՝ Եկատերինա Զօրին, Էլվանկօվսկայա։

Պլաստիկ պարերի մէջ հասարակութեան ջերմ ընդունելութիւնը գտան պ. Անդրէն և տիկ. Զօրջիկը, որոնք մեծ աջողութեամբ պարում են ամէն օր, ի հարկէ... տանգօ։

Մոռացանք յիշել, որ «Chat Noir»-ի ներկայացումները մի երեկոյի ընթացքում լինում են երկու անգամ, կէս ժամ ընդմիջումով։

Ե.

—

Արտիստական Թատրոն

Վաղը երեկոյեան Բարատովի դրամատիկական խումբը խաղալու է «Темное пятно» նոր կոմէդիան, որ բազմիցս խաղացվել է թէ Խարկովի և թէ այլ քաղաքների բեմերի վրա։ Միաժամանակ կը խաղացվի նաև «Женская чепуха» կոմէդիան, Օստրովսկի մասնակցութեամբ։

Շաբաթ օրը տեղի կունենայ խմբի տաղանդաւոր դերասաններից մէկի՝ Լ. Կոլոբովի բենեֆիսը։ Կը խաղացվի Օստրովսկիի «Бесприданница» պիէսը։

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

Ինչպէս յայտնի է, Կ. Պոլսում է գտնվում Զարիֆեան-Սևումեան թատերախումբը, որ ներկայացրել է այդտեղ, ի թիւս այլոց, նաև Շանթի «Հին Աստուածներ» պիէսը։ Թէ ինչ տպաւորութիւն են թողնում խումբը և նրա խաղացած պիէսները Կ. Պոլսի հայերի վրա, անօգուտ չենք համարում առաջ բերել «Ժամանակ» թերթի հետևեալ ընծայականը։

Զարիֆեան-Սևումեան թատերախումբը, որ կարող ուժերէ կազմուած է, մինչև հիմա 4—5 ներկայացում տուաւ Կ. Պոլսոյ մէջ։ Շանթի «Հին Աստուածներու» ներկայացման ժամանակ, իրաւամբ դիտել տուինք որ այդ գրուածքը իբրև թատերախաղ շատ մը պակասներ ունի և ատոր ներկայացումը միմիայն դերասաններու անժխտելի կարողութեան շնորհիւ էր որ քիչ թէ շատ փրկուեցաւ։

Այդպէս չէր սակայն Շիրվանզադէի «Չար ոգին», ուր խումբը իսկական գեղարուեստական սարսուռի տակ պահեց հասարակութիւնը ամբողջ 3—4 ժամ։

Կը յուսայինք, որ ատոր պիտի յաջորդէին նմանօրինակ ուրիշ ներկայացումներ, բայց դժբաղդաբար շաբաթ գիշեր «Տայֆունի» ներկայացումը յուսախաբ ըրաւ զմեզ։ «Տայֆուն» հետաքրքրական և մանաւանդ նորութիւն պարունակող թատերախաղ մը չէ։ Խումբ մը ճապոնացիներ Բեռլին կերթան եւրոպական քաղաքակրթութիւնը իւրացնելու և ատով իրենց հայրենիքը վերականգնելու համար։ Ասոնցմէ Տօգէրամօ կը սիրահարի Էլէնա անուն գերմանուհիին։ Բայց յետոյ, կասկածելով անոր հաւատարմութեանը, կը խեղդէ զայն, որովհետև անիկա համարձակած էր իր ազգային զգացումները վիրաւորել, զինքը «կապիկ, դեղին շուն» անուանելով։ Տօգերամօյի ընկերներէն մէկը իբրև մարդասպան կը ներկայանէ զինքը, խնայելու համար անոր, որուն պէտք ունէր Ճապոնիան։

Կը տեսնուի, որ խաղը չունի պէտք եղած ուժգնութիւնը։ Հակադրութիւնը, որ եղած է անձնական սիրոյն և հայրենիքի սիրոյն միջև, ցայտուն չէ, այլ շատ սովորական կերպով պատկերացուած։ Տօգերամօյի և միւսներու ճառախօսութիւնները ձանձրալի էին ուղղակի։

Ցետոյ շատ անընական էր այն, որ ճապոնացիներու ազգային հպարտութիւնը գգուելու համար՝ հեղինակը աննորմալ տիպեր մէջտեղ բերած էր, այսպիսով առիթ տալով որ ճապոնացիները քած-քած խնդան եւրոպացիներու վրայ և կարգ մը ճոռոմախօսութիւններ ընեն։

Հակառակ խաղի այս անկատար կառուցուածքին, հոգեբանական հակադրութեանց չգոյութեան, խումբը կրցաւ իրաւամբ արժեցնել իր կարողութիւնը։ Տիկին Ադամեան չափազանց յաջող էր զուարթաբարոյ, անփոյթ և կատակարանող Էլէնայի դերին մէջ։ Խռոված էրիկ մարդուն սիրտը առնելու համար անոր ըրած շարժուձևերը, ըսած խօսքերը չափազանց բնական էին։ Պ. Զարիֆեան շատ հրաշալի կերպով պատկերացուց Տօգերամօյի հոգեկան տառապանքները, հակընդդէմ ձգտումները, Էլէնան խեղդելէն յետոյ անոր ստացած զգայացնցիչ վիճակը, ծայրաստիճան խղճահարութենէ յառաջ եկած մտային մոլորումները ի՛նչ բնական կերպով ապրեցան յանձին պ. Զարիֆեանի։ Պ. Մանուէլեան կարծես իրեն համապատասխան դեր մը ստանձնած չէր։ Մնացեալ դերակատարներէն կարժէ յիշատակել պ. Անդրանիկը, որ յաջող տարաւ իր դերը, մանաւանդ դատավարութեան ժամանակ, ուր ինչպէս իր նայուածքը «դաշոյն» էր։

Զարիֆեան-Սևումեանի պէս կարող խումբէ մը կը սպասենք, որ աւելի յարմար նիւթեր ընտրէ, աւելի ևս փայլեցնելու համար իր իրական արժանիքն ու կարողութիւնը, որուն ապացոյցը տուաւ «Չար ոգին»ին մէջ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՊՐՈՖԵՍՈՐ ՆԻԿ. ՅԱԿ. ՄԱՌՌԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

—

Անցեալ 1913 թ. լրացաւ պրոֆեսոր Նիկոլայ Եակովլևիչ Մառռի գիտական գործունէութեան 25-ամեակը։

Տեսնելով որ Թիֆլիսում կայ անուանի հայագէտի թէ բանասիրական և թէ հնագիտական ուսումնասիրութիւններով հետաքրքրվող հայերի մի ստուար բազմութիւն, որոնց համար հաճելի է արտայայտել իրանց յարգանքները մեծարգոյ Նիկոլայ Եակովլևիչին՝ հայագիտութեանը մատուցած Նրա ծառայութիւնների համար, ես դիմեցի տեղիս հայկական թերթերի խմբագրութիւններին և գիտական ու կրթական հաստատութիւններին՝ առաջարկելով մայիսի վերջերին (երբ սովորաբար պրոֆեսոր Մառռը Թիֆլիսով անցնում է Անի գնալիս) տօնել Նրա գիտական գործունէութեան 25-ամեակը։

Այժմ այս մտադրութիւնը իրագործելու համար ամէն տեղ գտնելով ջերմ աջակցութիւն և հնարաւորութիւն չունենալով առանձին-առանձին դիմելու թէ հայկական բոլոր հաստատութիւններին և թէ մասնաւոր անհատների, այսու խնդրում եմ նրանց, որոնք ցանկութիւն ունեն մասնակցելու հայագէտ Մառռի յոբելեանական հանդէսին, որ կատարվելու է Թիֆլիսում ներկայ տարվայ մայիսի վերջերին, յայտնել այդ մասին ինձ հետևեալ հասցէով. Թիֆլիս, Միխայլովսկի պր. № 23։

Սմբատ Տէր-Աւետիսեան

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թիֆլիս, 9 ապրիլի

Ներսիսեան ս. Մարիամեան օր. ուսումնարանի նշաւոր աշակերտուհիների ձրի ճաշարանի օգտին ստացվեց Ամենայն Հայոց Վեհափառ Կաթողիկոսից ի յիշատակ նորոգ հանգ. իր քոյր Սօֆիա Դաւթեան Սուրէնեանի 20 ր.։

Փալիա Աւագեան Դաւթեանից պսակի փոխարէն ի յիշատակ նոյն հանգուցեալի 20 րուբլի։

Ճաշարանի վարչութիւնը յայտնում է նուիրատուներին անկեղծութեամբ իր խորին շնորհակալութիւնը։

Նախագահը վարչութեան՝

Սարգիս աւագ քահ. Շիօյեանց

—

Թիֆլիս, 4 ապրիլի

Կանանց Որբախնամ Ընկերութիւնը ստացել է Աւետիսեաններից 20 րուբլի ի յիշատակ իրանց մօրեղբօր՝ հանգուցեալ Սարուխանեանի, որի համար Ընկերութեան վարչութիւնը յայտնում է շնորհակալութիւն։

Վարչութիւն

—

Վարշավա, 26 մարտի

Վարշավայի հայ ուսանողների անդրկովկասեան համերկրացիութիւնը պատիւ ունի յայտնելու իր խորին շնորհակալութիւնը բժշկ. Ե. Գասպարեանին, որը իր հաշւով այս տարի ուղարկում է համերկրացիութեանս «Մշակ» օրաթերթը։

Համերկրացիութեան նախագահ՝

Վ. Յովհաննիսեան

Անդամ-քարտուղար՝ Դ. Վարդանեան

—

Նուխի, 13 մարտի

Կ. Հ. Բ. Ընկ. Նուխու ճիւղի վարչութիւնը պարտք է զգում հրապարակով շնորհակալութիւն յայտնելու ազնւեցի Գ. Մելիք-Մարութեանին, որ կարդալով մեր կոչը «Մշակում»՝ բարեհաճել է պօստով 25 ր. ուղարկել վարչութեանս։

Լիայոյս ենք, որ Մելիք-Մարութեանի սիրուն օրինակին շատերը կը հետևեն և հնարաւորութիւն կը տան վարչութեանս գործելու իր ընդգծած ուղիով։

Նախագահ՝ բժ. Մանուէլեան

Քարտուղար-անդամ՝ Արամ Տօնեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌԷՖՈՐՄ ԵՒ ՍԿԱՆԴԱԼ *)

—

Դումէրգի դահլիճը.—Ցարձակումներ պ. Կայօյի դէմ.—«Ֆիգարօյի» տնօրէնին սպանութիւնը.—Ռօշէթի խնդիրը կը վերարծարծուի.—Քննութիւնը։

Պարիզ, 26 մարտ

Առաջին օրէն իսկ նոր դահլիճը (Դումէրգի) ուժեղ յարձակումներու ենթարկուեցաւ բոլոր չափաւոր հանրապետական և յետադիմական մամուլի կողմէ, մէջը ըլլալով նաև «Temps»-ն և «Journal des Débats»-ն։ Պարլամենտի մէջ չափաւոր հանրապետականները «La Federation des Gauches» անուան տակ կազմակերպուեցան գլխաւորութեամբ Բրիանի, Բարտուի, Միլէրանի։ Երկրի մէջ ուժեղ հակապրօպագանդայի սկսաւ նոր ֆէդէրասիոնը։ Բրիան, Բարտու, Միլէրան, Շերոն... գաւառի մեծ քաղաքներու մէջ նոր դահլիճի դէմ քաղաքական ճառեր արտասանեցին։ Ըստ Բրիանի՝ իր կուսակցութիւնը նոր ծրագիր պիտի չկեղծանդէ, այլ՝ բաղդիկալներու ծրագիրը տարբեր մեթոդներով պիտի կիրառէ. «Ծրագրի տարբերութիւն չկայ,—յայտարարեց նա,—այլ մեթոդի տարբերութիւն»։ Այս մեթոդը կը կայանայ խաղաղումի քաղաքականութեան հետևելու մէջ, ըստ որում «հանրապետութիւնը բնակելի պիտի դառնայ բոլոր տարբերուն և ազգային համերաշխութիւն պիտի ստեղծուի»։

Դումէրգի դահլիճին դէմ յարձակումները չափազանց սուր հանգամանք ստացան երբ Կայօ սենատին ներկայացուց եկամտի վրա նշանակելիք տուրքի ծրագիրը։ Ալբանական, կղզիներու, Փոքր-Ասիայի հարցը թողած՝ նշանաւոր արևելագէտներ իսկ սկսան Կայօյի «նախատութիւնները» երևան հանելը «Դանձային հաւատաքննութիւն» (inquisition fiscale) յանկերգը շրջան ըրաւ հակադումէրգեան մամուլին մէջ։

* *
*

Մամուլի յարձակումները դահլիճին դէմ դժբաղդաբար տեսական հողի վրայ կանգ չառին։ Կայօյի անձին դէմ էին ուղղուած գլխաւորաբար՝ կապիտալի վրայ տուրք դնելու կողմնակիցներու յարձակումները։ Ֆինանսներու մինիստրին դէմ մղուած պայքարին մէջ «Ֆիգարօ» թերթը առաջին տեղը կը գրաւէր։ Այդ թերթին տնօրէնը՝ Կալմէթ այնքան առաջ գնաց, որ Կայօյին 1901-ին իր բարեկամուհիներէն մէկուն գրուած ու «Ton Jo» ստորագրած մի նամակը հրատարակեց։ Կայօ այդ նամակին մէջ կը գրէր ի միջի այլոց, որ «պարլամենտի առաջ եկամտի վրայ տուրք նշանակելու ծրագիրը ջուրը ձգեց, արտաքուստ զայն պաշտպանելու դերքեր տալով ինքզինքիս»... Այս նամակին հրատարակութեան հետևեալ օրը Կայօյի կինը «Ֆիգարօյի» խմբագրատան մէջ ատրճանակի վեց հարուածով սպաննեց Կալմէթը։ Այս սպանութիւնը կայծակի արագութեամբ Պարիզի շրջանը ըրաւ և չափազանց ծանր տպաւորութիւն գործեց հասարակութեան վրայ։ Ցետադիմականները ուզեցին առիթէն օգտուիլ հակահանրապետական և հակակառավարական ցոյցեր սարքելով փողոցներու մէջ, սակայն ոստիկան գինուորները ցոյցերու առաջն առին։ Ամբոխը «Մարդասպան Կայօ, հու, հու» պոռալով՝ ֆինանսներու մինիստրութիւնը գնաց՝ պ. Կայօն բռնի հրաժարեցնել տալու դիտաւորութեամբ, բայց արդէն պ. Կայօն անմիջապէս իր հրաժարականը ներկայացուցեր էր Դումէրգին, սակայն չէր ընդունուած։ Ի վերջոյ պ. Կայօյին հրաժարականը ընդունելով՝ անոր տեղը անցաւ պ. Ռընէ Ռընու, որ առաջ ներքին գործոց մինիստր էր։

* *
*

Պ. Կայօյի հրաժարականով հարցը չը փակուեցաւ։ Թագաւորական երեսփոխան պ. Դըլահէյ պարլամենտի ամբիոնը բարձրանալով դատապարտեց տիկին Կայօյի գործած ոճիրը և արծարծեց Ռօշէթի*) խնդիրը, պնդելով որ Ռօշէթը ազատ արձակել և անոր դատավարութիւնը յետաձգել տալու խնդրոյն մէջ այն ատենի դարձեալ ֆինանսներու մինիստր պ. Կայօն էր պատասխանատուն։

Սպանութեան անմիջապէս հետևեալ օրը տեղի ունեցող այս ամբաստանութիւնները ի հարկէ յուզեցին պարլամենտը։ Պ. Դըլահէյ ընդհանուր պրօկուրոր պ. Ֆաբրի մէկ տեղեկագիրը բեմէն կարդաց, ուր ըսուած էր, որ այն ատենուան (1911) մինիստր նախագահ պ. Մօնիս զինք իր մօտ կանչած և հրաման տուած է, որ դատավարութիւնը յետաձգուի ֆինանսներու մինիստր պ. Կայօյի օգտին համար։

Թէ մինիստր նախագահ՝ պ. Դումէրգ, թէ պ. Մօնիս, որ ծովային մինիստր էր Դումէրգի դահլիճին մէջ, պարլամենտի մէջ յայտարարեցին, թէ իրենք տեղեկութիւն չունին պ. Դըլահէյի ակնարկած տեղեկագրին մասին, թէ արդարադատութեան մինիստրութեան մէջ այդպիսի դօկիւմանի մը գոյութիւն չունի։

Այդ րոպէին նախկին առաջին մինիստր Բարտու բեմ կելլէ ու իր գրպանէն վերոյիշեալ տեղեկագրին բնագիրը կը հանէ և խոր լռութեան մէջ կը կարդայ զայն։ Պ. Բարտու այդ դօկիւմանը իր գրպանը պահելը անով կը բացատրէ, որ ան մաս չէր կազմեր chancellerie-ին, թէ երբ ինք Բրիանի օրով արդարադատութեան մինիստր անուանուեցաւ, պ. Բրիան զայն իրեն յանձնեց, ըսելով որ «պ. Ֆաբր անհատապէս ներկայացուցեր է ինծ այս տեղեկագիրը»։

Ի հարկէ, պ. Կայօյի բարեկամները, ի մասնաւորի պ. Սէկալդի, իրմէ վերջ բեմ բարձրանալով այպանեցին Բարտուի ընթացքը, որով ան ինքզինքին թոյլ կուտար իր հակառակորդը տապալելու համար ամէն անազնիւ, անձնական վատ միջոցներու դիմելու։

Ժօրէս, որ Ռօշէթի խնդիրը քննելու պաշտօն ունեցող պարլամենտական յանձնաժողովին նախագահն էր, իր ճառով պահանջեց վերականդանացնել Ռօշէթի խնդրոյն առթիւ կազմուած յանձնախումբը և անոր քննութեան յանձնել ներկայացող բոլոր նոր յայտնութիւնը։ Սակայն Ժօրէսը կառաջարկէր, որ այդ յանձնախումբին, որուն ինք կը նախագահէ, տրուին նաև արդարադատական իրաւասութիւններ, որպէսզի կարելի ըլլայ ամբողջ ճշմարտութիւնը երևան հանել։ Պարլամենտը միաձայնութեամբ քուէարկեց Ժօրէսի առաջարկը։ Սենատը թէպէտև կրճատեց յանձնախումբի արդարադատական իրաւասութիւնները, սակայն և այն որոշ պատիժ սահմանեց անոնց համար, որ սուտ պիտի խօսին։

* *
*

Ու որովհետև պ. Մօնիս ևս կամբաստանուէր ընդհանուր պրօկուրորի տեղեկագրի մէջ՝ նա ալ փութաց իր հրաժարականը տալու պ. Դումէրգին։

Ներկայիս Ռօշէթի խնդիրը քննելու պաշտօն ունեցող յանձնախումբը եռանդուն գործունէութիւն ցոյց կուտայ։ Էն առաջ լսեց Կայօ, Մօնիս, յետոյ Ֆաբր, Բրիան, Բարտու, Ռօշէթի փաստաբանը՝ Մօրիս Բեռնար, հանրապետութեան պրօկուրորը և կարգ մը ուրիշ անձնաւորութիւններ, որոնք ուղղակի թէ անուղղակի, մօտէն թէ հեռուէն դեր կատարած են կամ տեղեկութիւն կրնան տալ Ռօշէթի դատավարութեան յետաձգման վրայ։

Այսօր յանձնախումբը կաւարտէ իր աշխատանքը։ Սակայն ճշմարտութիւնը իր մերկութեամբ երևան չեկաւ։ Պ. Ֆաբր՝ ընդհանուր պրօկուրորը՝ կը պնդէ, որ պ. Մօնիս իրեն հրաման տուաւ դատավարութիւնը 7 ամիս յետաձգել՝ պ. Կայօյին «հաճելի ըլլալու համար»։ Պ. Մօնիս կըսէ, թէ «հրաման չտուի, այլ հարցուցի, թէ արդեօք դատական անպատեհութիւն մը կա՞յ, եթէ դատավարութիւնը յետաձգուի»։ Պ. Կայօ կընդունի, թէ ինք Մօնիսէն խնդրած է, որ այս վերջինս պ. Ֆաբրի մօտ իր՝ մինիստր նախագահի ազդեցութիւնը բանեցնէ դատավարութեան յետաձգումը ստանալու համար. ու այս՝ միմիայն նպատակ ունէր,—կըսէ Կայօ,—իր փաստաբանին՝ պ. Բեռնարին հաճելի ըլլալ, որ այդ ատեն տկար էր և դատը չէր կրնար պաշտպանել։

Ասկից զատ՝ պ. Կայօ կը պնդէ, որ ինքը փետրվար 24-ին Մօնիսի հետ այդ մասին խօսած էր, մինչ պ. Ֆաբրի տեղեկագիրը 22 փետրվար թուականը կը կրէ։ Այս ամբողջին պ. Ֆաբր անդրդուելիօրէն կը պատասխանէ, ըսելով որ ինք ճնշում կրած է մինիստրութեան կողմէ դատը յետաձգել տալու համար։ Պ. Բրիան և Բարտու կը հաստատեն ընդհանուր պրօկուրորի խօսքերը, պատմելով թէ ի՛նչ պարագաներու ներքև ստացած են տեղեկագիրը։

Ռօշէթի փաստաբանը կարող էր լոյս սփռել բոլոր մութ կէտերուն վրայ, եթէ իր և պ. Կայօյի միջև տեղի ունեցած խօսակցութիւնը պատմէր։ Նա ոչինչ ըսաւ ու արհեստակցական գաղտնիքի ետև (secret professionnel) դիրք բռնեց։ Նա ըսաւ, թէ մի անձ, որուն անունը երբեք չտուաւ, իրեն գալով խնդրեց, որ դատավարութեան յետաձգման առաջարկ ներկայացնէ, որովհետև յետաձգումը ապահովուած էր։ Ո՞վ է

*) Տես «Մշակ» № 73։

*) Ռօշէթ մի ֆինանսիստ էր, որ միլլիոններու խարդախութիւն գործած էր հրապարակի վրայ, երևակայական ընկերութիւններ ստեղծած ու բաժնեթուղթեր ծախած էր։

այդ անծանօթը, Ժօրէս և յանձնաժողովի անդամները ի զուր փորձեցին խոստովանցնել փաստաբանը, որ լռութիւն պահեց։ Միւս վկաները մեծ բան մը չաւելցուցին ճշմարտութիւնը երևան հանելու համար։

Ներկայ դահլիճին հակառակորդ մամուլը փողով ու թմբուկով յայտարարեց, որ պ. Կայօյի դատապարտութիւնը երևան եկաւ, թէ քաղաքական ճնշում ի գործ դրուած ըլլալը այլ ևս անուրանալի է, թէ քննիչ յանձնաժողովի անդամներուն մեծամասնութիւնը կուզէ ճշմարտութիւնը խեղդել՝ պ. Կայօն ազատելու համար։ Ռադիկալ և ձախ մամուլը՝ ընդհակառակը՝ կը յարձակի պ. Բարտուի վրայ, որ «գողցեր» է chancellerie-ին վերաբերեալ դօկիւման մը և իբր զէնք գործածեր իր հակառակորդը տապալելու համար, թէ քննութիւնը ցոյց տուաւ, որ պ. Կայօյի դէմ եղած բոլոր ամբաստանութիւնները անկից կուգան, որովհետև այս վերջինս դեմօկրատիկ ռէֆօրմներ կուզէ ներմուծել ֆինանսներու մէջ...

Մի բան սակայն արևի նման պարզ է. այդ այն է, որ Ֆրանսական III հանրապետութիւնը դարձեր է անսահման շահատառ մը ֆինանսիէններու ձեռքին մէջ, որոնք իրենց ազդեցութեան ենթարկեր են նաև քաղաքական իշխանութիւնը։

Գուրգէն Թահմազեան

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ «Н. Вр.»-ի ասելով, Գերմանիան վերջին քսան տարիների ընթացքում առևտրական քաղաքականութեան անսակէտից դուրս է քշել Աւստրիային Բալկաններից և Սերբիայից. [illegible] 44%-ից 23%-ի, Սերբիայում 62%-ից 19%-ի. [illegible]

◆ Փարիզից հեռագրում են, որ [illegible] որ Կայօն մինիստր եղած ժամանակ կարևոր թղթեր է գողացել դատական մի գործից։

◆ Կ. Պոլսից հեռագրում են, որ Դամասկոսում բռնկվել են խոշոր անկարգութիւններ։ Քաղաքի զօրքը հրաժարվեց կատարել իշխանութեան հրամանները։ Ազգաբնակութիւնը պահանջում է պաշտօնազրկել էնվէր-փաշային։ Բէյրութում նոյնպէս տեղի ունեցան անկարգութիւններ ընտրութիւններին իշխանութիւնների կատարած կեղծիքների պատճառով։ Եղան արիւնահեղ ընդհարումներ։

◆ Կ. Պոլսի մամուլը և Թիւրքաց ղեկավար շրջանները ատատիկ յուզվել են այն տեղեկութիւնից, որ Վիլհելմ կայսրը յունաց պրեմիեր Վենիզելոսին նուիրեց իր լուսանկարը։ Մամուլը պահանջում է վերջնականապէս որոշել Թիւրքիայի վերաբերմունքը դէպի Գերմանիան։

◆ Թիւրքաց կառավարութիւնը, լուրերի համաձայն, որոշել է չափազանց կրճատել գերմանական զինուորական միսսիայի իրաւունքները։

◆ Բելգրադից հեռագրում են, որ Բադօվէցի մօտերը հեղեղի ժամանակ ափում երևացել են 400 սերբ զինուորների դիակ, որոնք անհետ կորել էին երկրորդ պատերազմի ժամանակ։

◆ Հիւսիս-արևմտեան Ալբանիայում, Սպիտակ Դուրինայի և չերնոգօրական սահմանի միջև կազմակերպվել է նոր աւտօնոմ տէրութիւն Արիֆ-բէյի գլխաւորութեամբ։

◆ Լուրերի համաձայն, պրինց Վիդը շուտով իրան արքայ է յայտարարելու։ Նա իբրև ցոյց Աւստրիայի դէմ, որ չէ գալում ապստամբ եպիրոտցիներին, մի քանի պատգամաւորների հետ այցելելու է Պետերբուրգ ապրիլի վերջերին։

◆ Բեռլինում քաղաքապահ ոստիկանները հրատարակել են իրանց սեփական լրագիրը։

◆ Անգլիական թագաւորի Պարիզ այցելելը, որ նշանակված է այս ապրիլի 21-ին, նպատակ ունի դաշնակցութիւն կապել Ֆրանսիայի և Անգլիայի միջև։

◆ Լրագիրների ասելով, այն բոլոր երկաթուղային ճանապարհների վրա, որոնցով անցնում էր իտալական մինիստր Սան-Ջուլիանօն, ազգաբնակութիւնը խմբերով աղաղակում էր՝ «Կորչի՛ Աւստրիան, կեցցէ իտալական Ալբանիան»։

◆ Թիւրքաց բիւջէն փակված է հաշւեկշռով 38.480,000 լիրա. դեֆիցիտն է 4.375,000 լիրա։

◆ Թիւրքաց կառավարութիւնը պահանջեց փոխել Կ. Պոլսի անգլիական գեներալ-հիւպատոս Էգրէին, որ անգլիական լրագիրներում տպեց մի շարք յօդուածներ, խիստ քննադատելով Թիւրքաց կառավարութեան գործունէութիւնները։

◆ Բրիւսսէլում երեք օր տևող վիճաբանութիւններից յետոյ վերջացաւ սօցիալիստների կօնգրէսը, որին մասնակցում էին 7000 պատգամաւոր։ Վիճաբանութիւնները կենտրոնացան գլխաւորապէս կուսակցութեան կանոնադրութիւնը փոխելու վրա։

◆ Գերմանական պետական կանցլերը Կորֆու մեկնեց ռուս-գերմանական յարված յարաբերութիւնների մա[illegible]

[illegible]

Խմբագիր-Հրատարակիչ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Уходъ за волосами Пиксафономъ

на научномъ основаніи дѣйствительно лучшій способъ для укрѣпленія кожи головы и волосъ.

Цѣна флакона, хватающаго на нѣсколько мѣсяцевъ, 1 р. 50 коп.

(M. 124238)

Ամենքից սիրված եմ

Ուղարկում եմ իմ լուսանկարը Ձեզ ի նշան իմ ազատութեան օնանիզմից, որից ես տանջվում էի ամբողջ 18 տարի։ Ես շատ ույժ եմ կորցրել, երբէք ուրախ չէի զգում ինձ, շարունակ ինչ-որ մի բան ինձ ճնշում էր. իսկ այժմ ինձ շատ ուրախ եմ զգում։ Ես ամաչկոտ էի կանանց շրջանում, դժգոհ էի ինքս ինձանից, իսկ այժմ լինում եմ ամեն տեսակ շրջաններում և ամենքից էլ սիրված եմ։ Հարիւր անգամ շնորհակալութիւն Ձեր «Բիօլա-Լաւլէյ» բուժիչ պրէպարատի համար։ Տ. Մ. Ն.

Եթէ Դուք հիւանդ էք ընդհանուր կամ սեռական թուլութեամբ, ունէք գլխացաւ, տաքութիւն, արեան պակասութիւն, տանջվում էք օնանիզմից ու նրա հետևանքներից, ունէք վախկոտութիւն, բայլ յիշողութիւն, վեներակ. հիւանդ. հետևանքներ, եթէ Դուք ջղային էք, գրգռվող, յոգնած, խնդրէք դեղատանը մի տուփ «Բիօլա», սակայն իսկական «Բիօլա-Լաւլէյ»։ Դուք փայլուն հետևանքներ կը ստանաք։ Դա յայտնի դեղ է նէվրաստէնիայի դէմ և միանգամայն անվնասակար է։ Տեղեկ. համար կարելի է դիմել С.-Петерб., отд. 3 частн. почтов. ящ № 371.

(ապ. 10) (П. 34080) 2—2

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Նախկին օրդինատոր Պետերբուրգի սիֆիլ.-վեներ. կլինիկայի։ Ընդունում է հիւանդներին յատկապէս միզասեռային, վեներ., սիֆիլիսային հիւանդութեան. առաւ. ժամը 10—11 և երեկ. ժ. 6—8. Սեմեօնովսկայա փող., № 18 (Վօրոնցովի արձանի մօտ) առանձնապէս հիւանդների համար յարմարեցված բնակարանում։ Բժշկի բնակարան Սեմեօնովսկայա, № 16.

(չ.ու.կ.) 804. 100—76

USOMASOL
ԱՏԱՄԻ ԿՐԷՄ

Ատամները պահում է առողջ, ամուր և սպիտակ դրութեան մէջ։

Գինը 35 կոպ.

USOMASOL ԸՆԿ.

ՍՏՕԿՀՕԼՄՈՒՄ.

Պահեստը Կովկասեան Ընկ. Դեղային Ապրանքների խանութում։

(M. 50490) 8—5

Փականա-մեխանիկակ.

ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑ

ՉԱՅՐՎՈՂ ԴՐԱՄԱՐԿՂՆԵՐԻ

ՎԵՐՆԵՐ ՊՖԵՅԼ

Վօկզալնայա փ. № 3.

(o.մ.) 100. 100—24

„Մշակի“ խմբագրատանը վաճառվում են

հետևեալ վիպական երկերը.

1) ՋՀՈՒԴ ՔՈՒՇԱՆ՝ վէպ Պարսկաստանի կեանքից, Շահրիարի . 1 ր. —
2) ԻՆՆՍՈՒՆ ԵՐԵՔԸ, մեծ վէպ Վ. Հիւգօյի, Թարգմ. Ա. Սաֆարեանի . . . . 1 ր. 50 կ.
3) ՈՒՐԱՆԻԱ, աստղագիտ. վէպ. Կ. Ֆլամարիօնի, Թարգմ. Հ. Առաքելեանի . . . . 1 ր. 50 կ.
4) ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂԸ, վէպ Հանրի Բորդօյի, Թարգ. Հ. Առաքելեանի — 60 կ.
5) ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ, Շահրիարի . . . . — 50 կ.
6) ՀԱՅՐԵՆԱՋՈՒՐԿ, Ե. Սպիրիի, Թարգ. Իս. Յարութիւնեանի . — 50 կ.
7) ՔՍԱՆ ՎԷՊԻԿՆԵՐ, Գի դը Մօպասանի, Թարգ. Հ. Առաքելեանի 1 ր. —
8) ՍԱՒԱՐՆՈՂ ՈԳԻՆ վէպ. Ե. Սօլովեանի . . . . — 40 կ.

Նրանք, որոնք յիշեալ գրքերից մի-մի օրինակ կը պահանջեն մեզանից փողը կանխիկ վճարելով, կը ստանան 25% զեղչ և ճանապարհածախսը մեզ վրա։ Վերադիր վճարով, պահանջողներին կը լինի միմիայն 15%։

Հասցէն՝ Ред. газ. «Мшакъ», Тифлисъ.

(5) 10—7

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Մասնագէտ սիֆիլիս, (Ehrlich-ի 606 և 914-ով) միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Էլեկտրաբուժութիւն։ Ընդունել- (12½—2 ժ. ցերեկվայ։ լուծիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան։ ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.։ Սօլոլակ, Բէբուտօվսկայա, № 33 (անկիւն Պասկևիչա փող.), տելէֆօն 11—75.

(չ. կ) 785. 100—62

Բ Ժ Ի Շ Կ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

ՓՈԽԱԴՐՎԵՑ նոր բնակարան Սօլօլակում, Բէբուտօվսկայա փող. № 38.

Ներքին և երեխաների հիւանդ., մասնագէտ ստամոքսային և աղիքային հիւանդ.։ Էլեքտրօտէրապիա։ Ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—11-ը և երեկ. ժամը 5—7-ը։ Տէլէֆօն № 388.

(ա. օ.) 112. 100—41

ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

„ՆՈՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ“ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1) ՄԱՔՍԻՄ ԳՈՐԿԻ—Երկու պատմուածք X-XI Թարգմ. Ե. Յակոբեանի . . . . . . 5 կ.
2) Ա. ԲՈԳԴԱՆՈՎ—Մարդու և մեքենայի միջև, Թարգմ. Սէ-Դայի . . . . 5 կ.
3) «ԿԱՐՄԻՐ ՄԵԽԱԿՆԵՐ» (ինքնուրոյն հանրամատչելի ժողովածու) . . . . 5 կ.
4) «ԿԱՐՄԻՐ ՄԵԽԱԿՆԵՐ» երկրորդ պրակ ժողովածու . . . . 5 կ.
5) Բ. ՍՕԼՕՎԵՕՎ—Հիւանդանոցային դրամարկղներ, Թարգմ. Սէ-Դայի . . . . . . 5 կ.

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ Ի Տ Ա Կ Է

6) Ա. ԼՈՒՆԱՉԱՐՍԿԻ—«Գեղարուեստը գեղարուեստի, թէ գեղարուեստը կեանքի համար», Թարգմ. Ե. Յակոբեանի . . . . 5 կ.
7) Ա. ԲՈԳԴԱՆՈՎ—Կօլլեկտիվի դերը պատմութեան մէջ, Թարգմանութիւն Մարաիկի 5 կ.

Երկու այս աշխատութիւնները յատկապէս գրված են «Նոր գրադարանի» համար։ Նիւթեր և դրամ ուղարկելու համար դիմելու են՝ Тифлисъ, Коммерческій Банкъ, Акопу Акопяну. (հ.) 304. 2—2

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ և ՄԵՂՈՒԱԲՈՒԾՈՒԹԵԱՆ

Դ Ա Ս Ը Ն Թ Ա Ց Ք Ն Ե Ր

(Տեսական եւ գործնական)

Կովկասեան Շերամապահական Կայարանին կից ներկայ ապրիլի 15-ից բացվում են յիշեալ դասընթացքները, որ կը շարունակվեն մինչև յունիսի 1-ը։ Դասընթացքների ունկնդիրները ուսման վարձ չեն վճարում։ Ունկնդրել ցանկացողները կարող են ստորագրվել Կայարանի գրասենեակում ամեն օր, բացի տօն օրերից, առ. ժ. 11-ից մինչև ցեր. ժ. 1-ը։ Տեղեկութիւնների համար անձամբ կամ գրաւոր կարելի է դիմել Կայարանին։ 248. 8—7

ԱՇԽԱՐՀԷ ԱՇԽԱՐՀ
ԿԱՄ
20,000 ՎԵՐՍՏ ԵՒՐՈՊԱՅՈՒՄ

Գեղարուեստական ուղևորութիւն

ԳԱՐԵԳԻՆ ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ

Ուսումնասիրութիւններ և տպաւորութիւններ։ (Բազմաթիւ պատկերներով)։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հատոր առաջին

Պոնտոսի կովկասեան ափերը.—Բաթում, Սուխում, Նոր-Աֆօն, Նովօրօսիսկ։
Ղրիմ.—Թէօդօսիա, Սիմֆէրօպօլ, Բախչիսարայ, Եալտա, Սեւաստօպօլ։
Միջին Ռուսաստան.—Եկատերինօդար, Ռօստով, Նոր-Նախիջևան, Մինսկ, Սմօլենսկ։
Ցարերի մայրաքաղաքները.—Մօսկվա, Պետերբուրգ։
Ֆինլանդիա.—Վիբօրգ, Իմատրա, Հէլսինգֆօրս, Աբօ։
Լեհաստան.—Վարշավա, Լիտօվսկ։

Հատոր երկրորդ

Շուէդիա.—Ստօքհօլմ, Ուպսալա, Մալմօ, Տրելբօրգ։
Պրուսիա.—Բեռլին, Հանովէր, Օսնաբրիւկ, Հալլէ, Բրեսլաու։
Սաքսոնիա.—Լայպցիգ, Դրեզդէն։
Աւստրիա.—Լեմբէրգ, Կրակաւ, Վիեննա, Պրագա։

Հատոր երրորդ

Իտալիա.—Ուդինօ, Վենետիկ, Վերօնա, Բօլօնիա, Ֆլօրէնցիա, Հռոմ, Նէապօլ, (Պոմպէյ և Վեզուվ) Գէնուա, Միլան։
Շվէյցարիա.—Լօզան, Ժընէվ, Մօնդրէ, Ձիլիօն։

Հատոր չորրորդ

Ֆրանսիա.—Լիօն, Դիժօն, Պարիզ, Կալէ։
Անգլիա.—Դուվր, Լօնդօն։

Հատոր հինգերորդ

Բէլգիա.—Օստանդ, Բրիւսէլ, Անտվերպէն։
Հօլլանդիա.—Ռօտերդամ, Հաագա, Ամստերդամ, Զաանդամ։

Ամբողջ գործը կազմում է մօտ 2000 երես «Գեղարուեստի» մեծութեամբ։

ԳԻՆԸ 25 ՌՈՒԲԼԻ

Բացված է բաժանորդագրութիւն առաջին հատորի համար—4 ՌՈՒԲԼԻ։

Դիմել հեղինակին՝ Тифлисъ, Гарегину Левонянъ. Արտասահմանից՝ Tiflis (Caucase Russie) G. Lévonian.

Թիֆլիսում բաժանորդ են գրվում «Գեղարուեստի» խմբագրատանը (Большая Ванкская № 4), ինչպէս և «Cafe Central» սրճարանում, Երևանեան հրապարակ։

(հ.) 145. 10—8

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է Թիֆլիսում միակ ռուսերէն լեզուով լոյս տեսնող, ԱՄԵՆԻՑ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ, բժշկական ամսագիր

„ЖУРНАЛЪ-ЛЕЧЕБНИКЪ“-ի

1914 Թ. բաժանորդագրութիւնը.

Ամսագրի նպատակն է՝ հիւանդութիւնների նախազգուշացումն և առողջութեան պահպանումն։

Ամսագրի մէջ, յայտնի բժիշկների աջակցութեամբ, պարզ և հասկանալի լեզուով բացատրվում է այն բոլորը, ինչ որ անհրաժեշտ է առողջութեան և կեանքի երկարացման համար։

Բաժանորդագինն է ամբողջ տարվայ համար միայն «օրացոյց-բժշկարան» պրէմիայով 1 ր., (վերադիր վճ. 1 ր. 20 կ.), իսկ 3 ՊՐԵՄԻԱՅՈՎ 2 ր.

1-ին պրեմիան պատի գեղեցիկ «Օրացոյց բժշկարան» 1914 թ., իսկ 2-րդ և 3-րդ պրէմիան բաժանորդների ցանկութեան և ընտրութեան համաձայն կուղարկվեն 2 հատ հետևեալ գրքերից. 1) Домашній лечебникъ (առանձին արժէ 1 р.), 2) Грѣхи молодости (лечебникъ секр. болѣзней 1 р.), 3) Лечебникъ домашнихъ животныхъ (1 р. 25 к.), 4) Искусственное безплодіе (1 р. 25 к.), 5) Самоучитель гипнотизма (2 р.), 6) (Полный дѣловой письмовникъ (1 р.), 7) Поваренная книга для хозяекъ (1 р.). Պրէմիաները պատրաստ են և կուղարկվեն բոլորովին ձրի լոյս տեսած համարների հետ՝ բաժանորդագինը ստանալուց անմիջապէս։

Բաժանորդագրվել կարելի է և վերադիր վճարով՝ (налож. плат.) 20 կ. աւելի արժէքով, այսինքն բաժանորդները վճարում են պօստին պրեմիաները ստանալուց 2 ր. 20կ.։ Հասցէն՝ Тифлисъ—М., Вознесенская ул. № 8, главная к-ра ред. „Журналъ-Лечебникъ“. Թիֆլիսում բաժանորդագրութիւնը ընդունվում է նոյնպէս և կենտրօնական գրավաճառանոցում։ (հ. կ.) 249. 10—7

„ՎԱՐԴԻ ԲԻՒՐԵՂԵԱՅ ՍԱՊՈՆԸ

Գործ են ածում ամենքը, որոնք գիտեն գնահատել գեղեցկութիւնը։

Միակ գործարանատէր

Շնորհիւ իր մէջ պարունակող մեծ քանակութեան գլիցէրինի, «№ 4711 վարդի բիւրեղեայ սապոնը» կանոնաւոր գործածողները պարտական են նրան իրանց՝ պատանեկան հասակին յատուկ՝ երեսի գոյնով, թաւշի նման կաշւով, մաքուր և քնքոյշ կաշւով, որոնք իսկական գեղեցկութեան նշանաբանն են կազմում։

Զարմանալի կակուղ փրփուր։ Հիանալի հոտ։ Մեծ տնտեսութիւն։ Իսկականը միայն բոլոր պէտութիւն. յայտարար. «№ 4711» մարկայով։

(M. 544862) 16—14

247. 50—9

„ԷԿՍԵԼԱՆՍ“

ԽԱՆՈՒԹ

ԱՏ. Ա. Է. և Ա. Դ. ՅԱԿՈԲՋԱՆԵԱՆՆԵՐԻ և ԸՆԿ.

Թիֆլիս, Գօլօվինսկի պր., տ. Մանթաշեանի, Թիֆլիսի Ժողովարանի ներքև, տել. 6—96.

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿԻ

ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ, ԿԱՆԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ պատրաստի հագուստեղէն

ստացած լինելու պատճառով,

ՄԵՆՔ ՆՇԱՆԱԿԵԼ ԵՆՔ

ՄԻԱՆԳԱՄԱՅՆ ԷԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

ԽՈՇՈՐ ԷԺԱՆ ՎԱՃԱՌՔ

Նոյնպէս ստացված են մեծ քանակութեամբ ռուսական և արտասահմանեան ընտիր կտորներ ամեն տեսակ պատուէրների համար, որ կը կատարվեն փորձված դերձակ-վարպետների հսկողութեան տակ։

Շտապողական պատուէրները կատարվում են 24 ժամվայ ընթացքում։ Ապրանքների էժանութիւնը և բազմազանութիւնը խնդրում ենք ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՍՏՈՒԳԵԼ։

ԳՆԵՐԸ ԱՌԱՆՑ ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

(օ.մ.)

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный